

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tuottama selvitys, selvitykseen perustuva ohjeistus ja seurantatoimenpiteet: Tekoälyn tutkimusetiikkaa käytännössä

Etiikan päivä 24.10.2024

Petra Falin, erityisasiantuntija, TENK

Perustietoja hankkeesta

- OKM erityisavustus 1.12.2023 – 30.6.2026
- Käyttötarkoitus: TENK laatii selvityksen tutkimuseettisistä kysymyksistä, jotka liittyvät tekoälyn käyttöön tutkimustyön eri vaiheissa Suomessa. Selvityksen pohjalta laaditaan TENKin suositus (*living document*) hyvistä tutkimuseettisistä tekoälykäytännöistä.
- Suositus täydentää TENKin HTK- ja IEEA-ohjeita, pyrkien tarjoamaan esimerkiksi eettisille toimikunnille työkalun eettisen ennakoarvioinnin tarpeen arvioimiseen tekoälyä hyödyntävässä tutkimuksessa.

Käynnistettyjä toimenpiteitä

- Sidos- ja kohderyhmiä kuullaan ja osallistetaan suositusten valmistelu - ja jalkautustyöhön hankkeen kuluessa
 - Etiikan päivässä 24.10. järjestetään aiheeseen liittyvä lähetekeskustelu tukemaan selvityksen valmistelua – työpaja yhteistyössä Anu Helkkula (Hanken) ja Ville Rantanen (TUNI)
- Ohjausryhmän kokoaminen, puheenjohtaja professori Riitta Salmelin, Aalto -yliopisto
- Työryhmän kokoaminen, puheenjohtaja yliopistonlehtori Simo Kyllönen, Helsingin yliopisto

Keskeiset yhteistyökumppanit

- Suomen tekoälykeskus FCAI :n toimijat (HY, Aalto yliopisto, VTT)
- suomalaiset korkeakoulut ja muut TENKin ohjeisiin sitoutuneet organisaatiot
- kansalliset eettiset neuvottelukunnat
- ministeriöt, OPH, UNIFI, ARENE, TULANET, TSV -yhteisö
- European Network of Research Integrity Offices ENRIO,
European Network of Research Ethics Committees EUREC sekä
European Network of Academic Integrity ENAI

Lisätietoja

Petra Falin

Erityisasiantuntija

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK

petra.falin (at)tenk.fi

Ryhmäkeskustelut

- *Mitä korkeakoulujen ja EU:n ohjeista jää uupumaan, mihin kaivataan täsmennystä, miten TENK voisi palvella ja tukea suositusten avulla?*
 - Voitte jäädä keskustelemaan saliin 104
 - Lisää tilaa tarvittaessa myös Tieteiden talon aulassa ja toisessa kerroksessa salit 207 ja 208
 - Pyydämme, että kussakin ryhmässä yksi ryhmäläisistä tekee muistiinpanot ja esittelee ryhmän keskustelut

Jatkamme klo 11 alkaen tässä salissa

- Muistiinpanot ryhmäkeskusteluista pyydetään toimittamaan jälkikäteen myös sähköpostitse: petra.falin@tenk.fi

TENK:n tekoälyhanke

Luotettavuus

Varmistetaan tieteellisen toiminnan laatu suunnittelussa, menetelmissä, analyyseissä ja voimavarojen käytössä.

Tekoälyn datan ja algoritmien laatu, tasapuolisuus, syrjimättömyys

Rehellisyys

Suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan tieteellistä toimintaa sekä raportoidaan ja viestitään siitä avoimesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja yksityiskohtia salaamatta.

Avoimuus ja läpinäkyvyys tekoälyn käytöstä (raportoinnissa, ennakoarvioinnissa, julkaisuissa)

Arvostus

Osoitetaan arvostusta kollegoita, tieteellisen toiminnan osapuolia, yhteiskuntaa, ekosysteemejä, ympäristöä ja kulttuuriperintöä kohtaan.

Viittaaminen ja lähteistys
Autonomian ja yksityisyyden kunnioittaminen
Käytetyn tekoälyn yhteiskunnallisten ja ympäristövaikutusten huomiointi

Vastuunkanto

Kannetaan vastuu tieteellisen toiminnan koko elinkaaresta, joka alkaa ideasta ja ulottuu hallintaan, koulutukseen, ohjaukseen, toteutukseen, julkaisemiseen ja vaikutuksiin.

Tutkijan vastuu, mutta:
Tutkimusorganisaatioiden vastuu ohjeistamisessa, koulutuksessa, ennakoarvioinnissa

HTK:
Sepittäminen, vääristely, Harhaanjohtaminen

IEEA/LYTE:
Riittämätön käytön kuvaaminen, eettisten riskien puutteellinen pohdinta

HTK:
Plagiointi, puutteellinen viittaaminen
Vertaisarvioprosessin luottamuksellisuuden rikkominen

IEEA/LYTE:
Tietosuoja-, turvallisuusriskit
Muut riskit ja haitat

Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö tekoälyn aikakaudella

Ajankohtaiskatsaus
korkeakoulukentältä
24.10.2024

Anu Helkkula
Hanken School of Economics

Kirsi Klemelä
Turun yliopisto

Ville Rantanen
Tampereen yliopisto

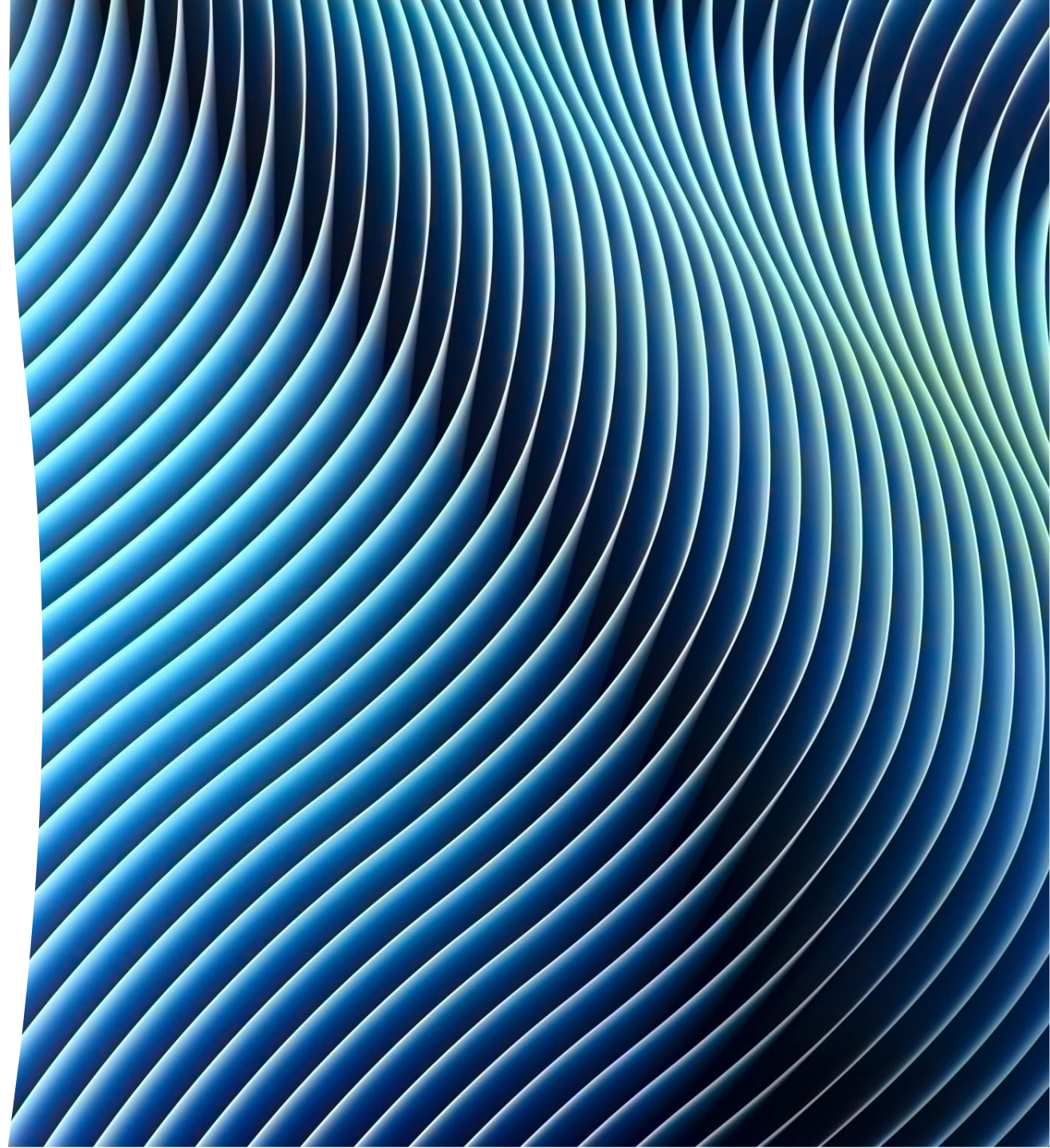
**Nykytila:
Suomalaisten yliopistojen ohjeet
generatiivisen tekoälyn käytöstä
tutkimuksessa**

Mitä teimme?

Kokosimme suomalaisten yliopistojen ohjeet generatiivisen tekoälyn käytöstä tutkimuksessa ja vertasimme näitä EU:n ohjeisiin, TENKin periaatteisiin ja akateemisiin standardeihin.

Esityksemme jälkeen Vaasan tutkimuspalvelupäivillä 22.8.2024 keskustelimme ryhmissä tärkeimmistä havainnoista: mahdollisuuksista ja haasteista tekoälyn käytöstä tutkimuksessa.

Generatiivinen tekoäly. Teknologiat, jotka perustuvat suuriin kielimalleihin, voivat tuottaa ihmisen tuottaman kaltaista tekstiä, koodia tai taidetta.

1. Aalto-yliopisto
2. Hanken School of Economics
3. Helsingin yliopisto
4. Itä-Suomen yliopisto
5. Jyväskylän yliopisto
6. LUT-yliopisto
7. Lapin yliopisto
8. Oulun yliopisto
9. Puolustusvoimien tutkimuslaitos
10. Taideyliopisto
11. Tampereen yliopisto
12. Turun yliopisto
13. Vaasan yliopisto
14. Åbo Akademi

Lähetimme suomalaisille yliopistoille kyselyn (tiedonkeruu maaliskuu – elokuu 2024)

- Onko yliopistollanne ohjeita tekoälyn käytöstä tutkimuksessa?
Tämä sisältää ohjeet väitöskirjojen tai lissensiaattitutkielmien kirjoittamiseen, koska ne katsotaan osaksi tutkimusohjeita.
- Jos saatavilla, arvostaisimme sekä kotimaisen kielen että englanninkielisten ohjeiden saamista.

Keskittyminen tutkimusprosessiin: tutkimuksen integriteetti ja vastuullinen tutkimuskäytäntö

Tekoälyn vastuullinen käyttö tutkimusprosessin aikana

Uudet tekoälytyökalut (AI) muuttavat asiantuntijatyötä. Miten niitä tulisi käyttää tutkimuksessa apuna vastuullisesti? Emme keskity tällä sivulla niinkään siihen, ovatko tutkimuksen lopputulokset eettisiä, vaan tutkimuksen tekemisen vastuullisuuteen, hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden valossa. Näitä tutkimuseettisiä periaatteita ovat muun muassa tutkimuksen toistettavuus, vastuunkanto tutkimustulosten oikeellisuudesta, toisten tutkijoiden tekemän työn tunnustaminen ja kunnioittaminen, ja tiedon suojaus. Miten näitä periaatteita tulisi tulkita nyt kun uudet tekoälytyökalut voivat tuottaa tekstiä ja kuvia, joita on vaikea erottaa ihmisen tuottamista?

<https://www.aalto.fi/fi/palvelut/tekoalyn-vastuullinen-kaytto-tutkimusprosessin-aikana>

Havainnot

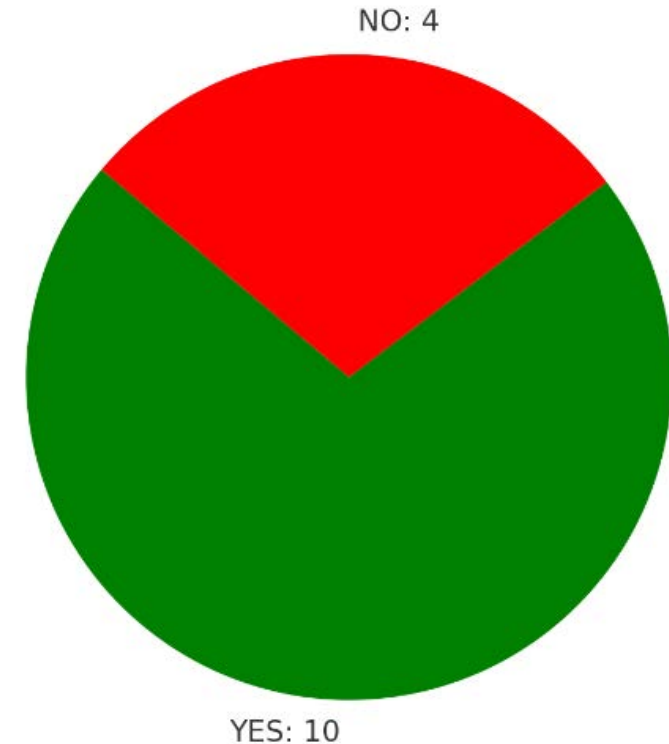
KYLLÄ: Kaikilla yliopistoilla on ohjeet tekoälyn käytöstä. Useimmat yliopistot (10) ovat ilmoittivat, että heillä on ohjeet tekoälyn käytöstä tutkimuksessa. Jotkut yliopistot käyttävät samoja ohjeita tekoälyn käytöstä opinnoissa ja tutkimuksessa.

Ei: Neljä yliopistoa ilmoitti, että heillä ei vielä ole ohjeita tekoälyn käytöstä tutkimuksessa, mutta osa työstää parhaillaan ohjeita.

Linkit ja liitteet: Useat yliopistot ovat liittäneet linkkejä julkisiin ohjeisiin tai sisäisiin ohjeisiin tekoälyn käytöstä tutkimuksessa.

Kommentit ja lisätiedot: Jotkut vastaukset sisälsivät lisätietoja, kuten erityiskoulutusta tai tarkempia ohjeita tekoälyn käytöstä.

YES vs NO Distribution

Suomalaiset
yliopistot sallivat
generatiivisen
tekoälyn hallitun
käytön ja näkevät
sen
mahdollisuutena
tutkimuksessa

Yliopisto rohkaisee hyödyntämään tekoälyä

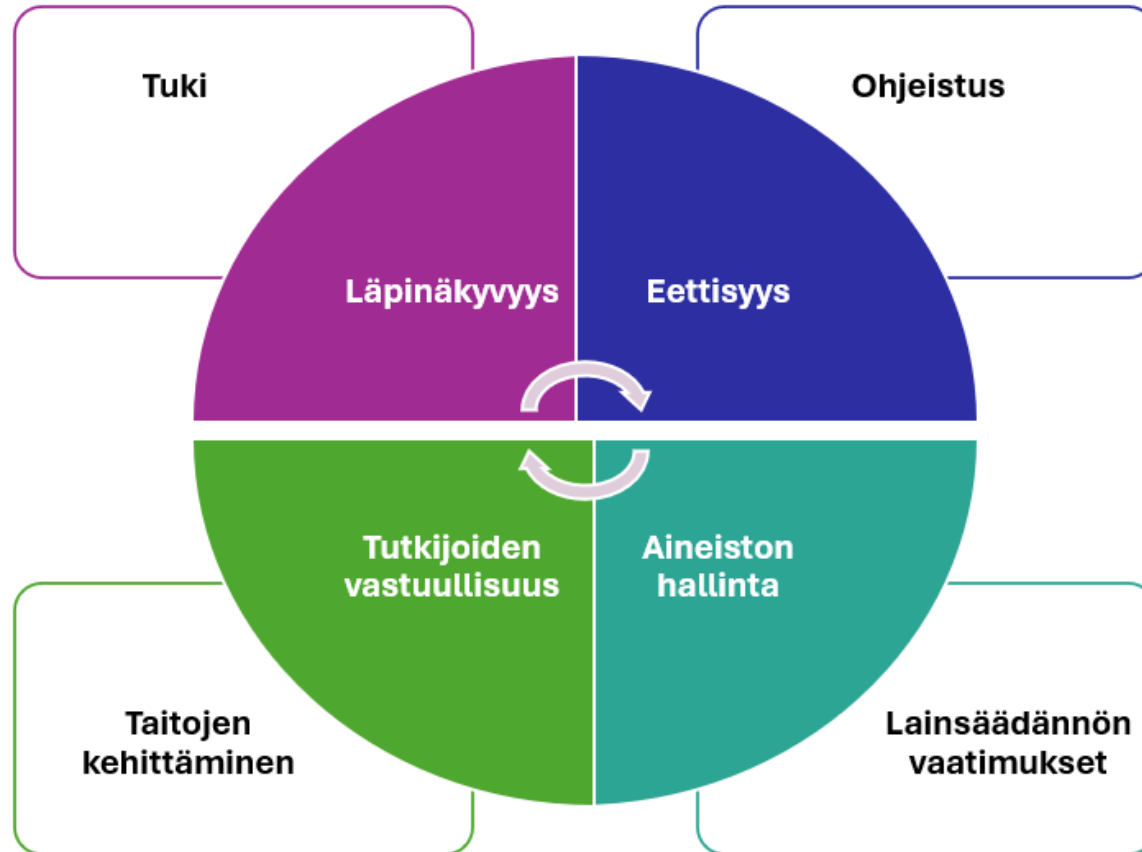
Suurten kielimallien olemassaolo kannattaa nähdä mahdollisuutena. Yliopisto rohkaisee koulutusohjelmia ja opettajia hyödyntämään tekoälyä opetuksessa. Näin valmistamme sinua tulevaisuuden yhteiskuntaan, jossa menetelmiä käytetään laajasti.

Koska tekoäly tuo uusia mahdollisuuksia tuottaa tekstiä, jonka alkuperä ja luotettavuus on epäselvä, tekoälyyn perustuvia sovelluksia tulee kuitenkin käyttää hallitusti. Opettaja voi siis esimerkiksi rajoittaa tekoälyn käyttöä sellaisissa tilanteissa, joissa käyttö ei edistäisi oppimistasi.

Jos olet epävarma siitä, voitko käyttää tehtävän tukena tekoälyä, voit aina varmistaa asian etukäteen opettajalta.

<https://studies.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/tekoalyn-kayttaminen-oppimisen-tukena>

Suomalaisten yliopistojen tekoälyohjeiden teemat

Tekoälyn hyödyntäminen tutkimuksessa: Taitojen kehittäminen

Taitojen kehittäminen ja koulutuksen integrointi

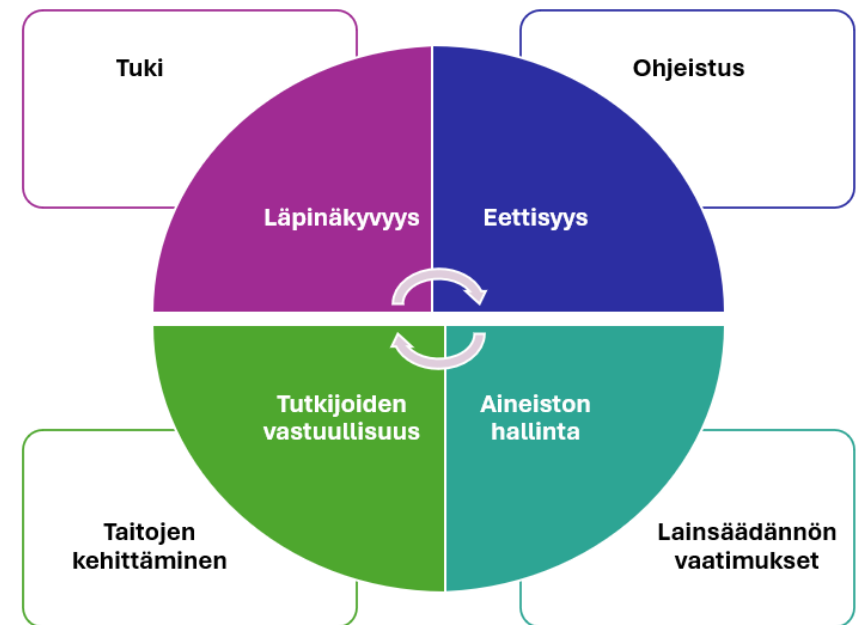
- Kannusta opiskelijoita ja tutkijoita kehittämään tekoälyosaamista. Tekoälyn avulla voidaan parantaa opetusta, tutkimusta ja oppimista, tekoäly ei korvaa ihmisen panosta.

Ohjaajien rooli ja ohjeet

- Anna ohjeet tekoälyn eettisestä käytöstä kursseilla ja määritä tekoälyn käytön laajuus varmistaaksesi, että se vastaa kurssin tavoitteita.

Ohjeistus ja tuki

- Tarjoa resursseja ja tukea tekoälyn eettiseen käyttöön, edistä uteliaisuutta ja vastuullista tekoälytyökalujen käyttöä.

Tekoälysovellusten käytön opettelu opintojen aikana voidaan nähdä työelämätaimana. Erilaisten lähteiden ja materiaalien kriittisen käytön taito ja ymmärtäminen on osa vastuullista asiantuntijuutta.

Tekoälyyn perustuu myös monet yleisessä käytössä olevat toiminnot ja sovellukset, kuten kielentarkastus, hakukoneet ja kirjaston Finna-tiedonhakupalvelu.

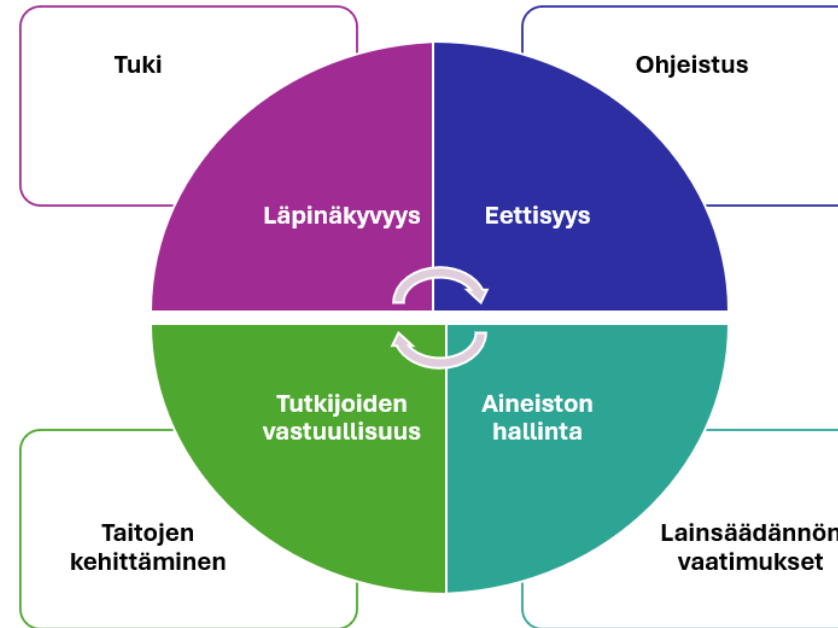
<https://www.jyu.fi/fi/opiskelijalle/kandi-ja-maisteriopiskelijan-ohjeet/opintoja-ohjaavat-saadokset-ja-maaraykset/tekoalypohjaisten-sovellusten-kaytto-opiskelussa-jyu-ohjeet-ja-linjaukset>

Tekoälyn läpinäkyvyys ja vastuullisuus

Tukirooli Tekoälyn tulisi auttaa oppimisessa ja tutkimuksessa tuottamalla ideoita, luonnostelemalla sisältöä tai kielen muokkausta, mutta sen ei tule korvata alkuperäistä ajattelua tai henkilökohtaista panosta.

- Tutkijoiden ja opiskelijoiden on selkeästi kuvattava, miten tekoälytyökaluja käytetään, jotta integriteetti säilyy. Tämä sisältää tekoälyn käytön raportoinnin tehtävissä ja tutkimuksessa riittävän yksilöidysti.
- Jokainen tutkija varmistaa, että tekoäly on työkalu eikä korvaa heitä arvioijana, kirjoittajana tai yhteiskirjoittajana.

Tekoälysovelluksilla voi myös **generoida ajatuksia, johtopäätöksiä ja jopa laajempia teorioita, jotka saattavat sisältää uutta informaatiota, joka ei ole jäljitettävissä alkuperäislähteisiin.** Näiltä osin tulee käyttö mainita, ja tuotosten oikeellisuus tulee vahvistaa. **Opinnäytteen tekijä on yksinään vastuussa, ettei käyttö riko muiden oikeuksia.**

<https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/opiskelu-0/opiskelun-etiikka-0/tekoalysovellusten-kaytto>

Eettisyys ja aineistohallinta

Eettinen käyttö ja käytännöt

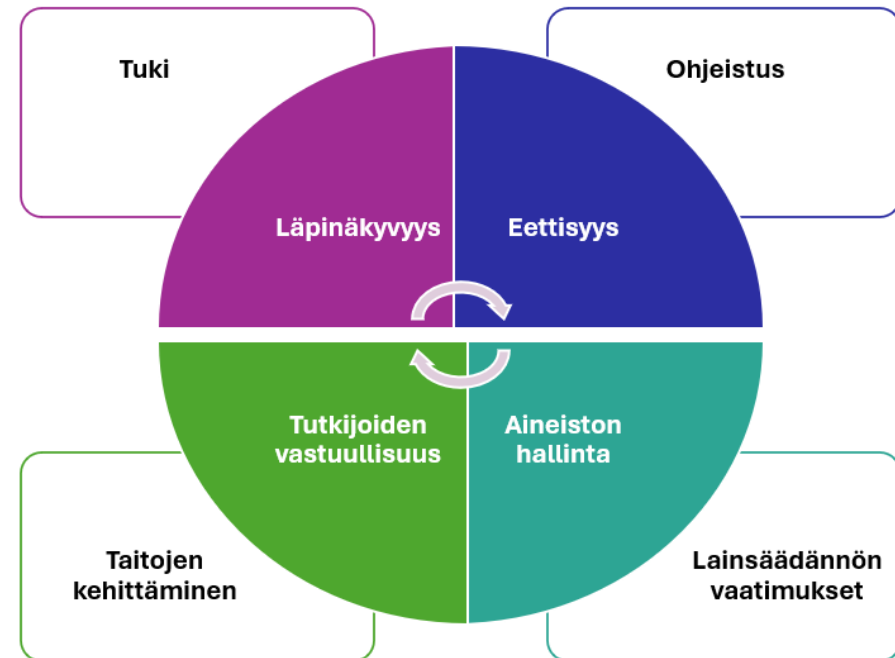
- Korostetaan tekoälyn oikeudellisten ja eettisten vaikutusten ymmärtämistä, varmistaen, että tekoälyn käyttö noudattaa eettisiä tutkimus- ja taidekäytäntöjä.

Plagiointi ja alkuperäisyyden tarkistukset

- Tekoälyn tuottaman sisällön esittäminen omana työnä on plagiointia. Esim. Turnitin-järjestelmän käyttö työn alkuperäisyyden varmistamiseksi on suositeltavaa.

Tietosuoja ja turvallisuus

- Tietosuojamääräysten, kuten GDPR:n, noudattaminen on pakollista henkilötietojen väärinkäytön estämiseksi. Tämä sisältää myös tietoturvan varmistamisen ja immateriaalioikeuksien suojaamisen.

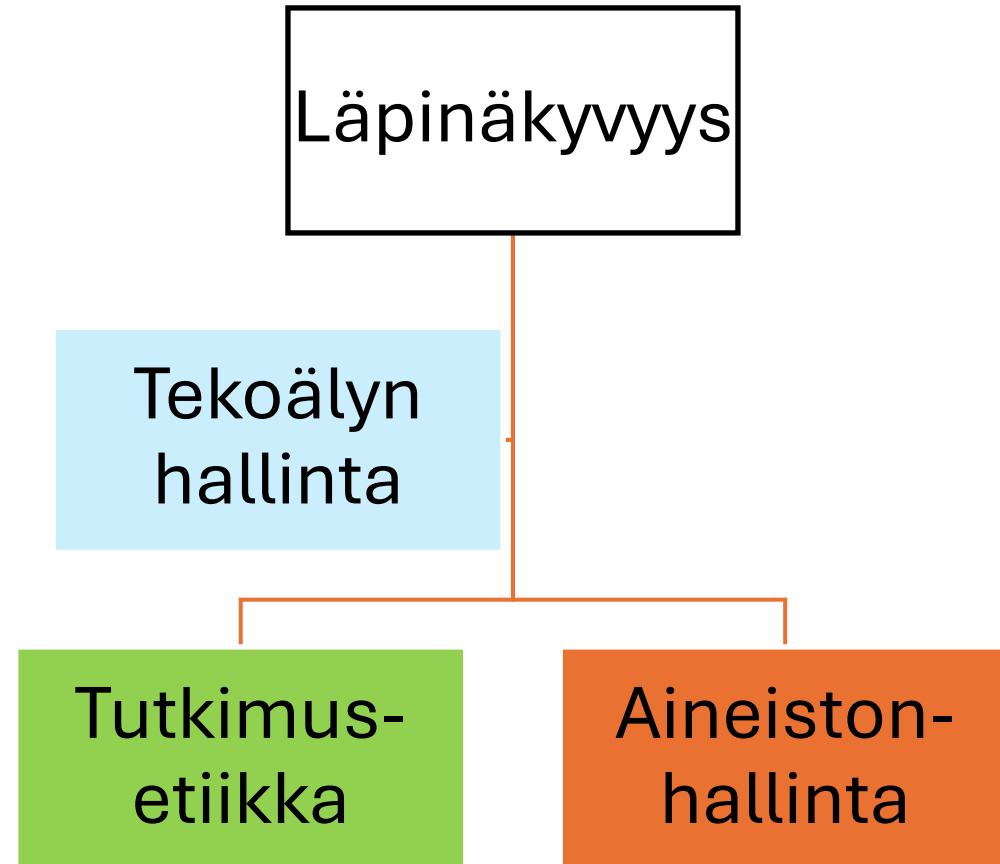

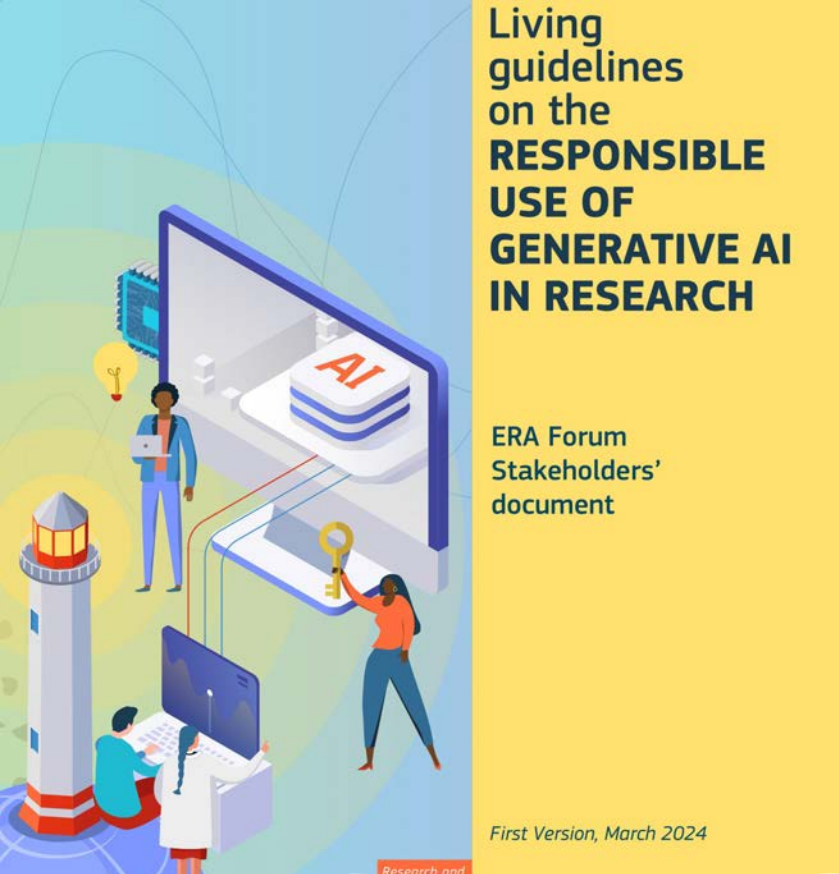
Alkuperäislähteitä tulee kunnioittaa tekoälyä käytettäessä, eli etsiä alkuperäinen tieto ja viitata siihen asianmukaisesti.

<https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/opiskelu-0/opiskelun-etiikka-0/tekoalysovellusten-kaytto>

Generatiivinen tekoäly tutkimusprosessissa

Yhteenveto

- Yliopistoilla on ohjeet generatiivisen tekoälyn käytöstä opetuksessa, ja useimmilla on ohjeet tekoälyn käytöstä tutkimuksessa.
- Nämä ohjeet korostavat eettisiä periaatteita, vastuullista käyttöä, tietosuojaa ja osaamisen kehittämistä.
- Yhteensopiva TENKin HTK-ohjeiden kanssa
- Yhteensopiva ERA Forumin Living guidelines on the responsible use of generative AI in research (20. maaliskuuta 2024)

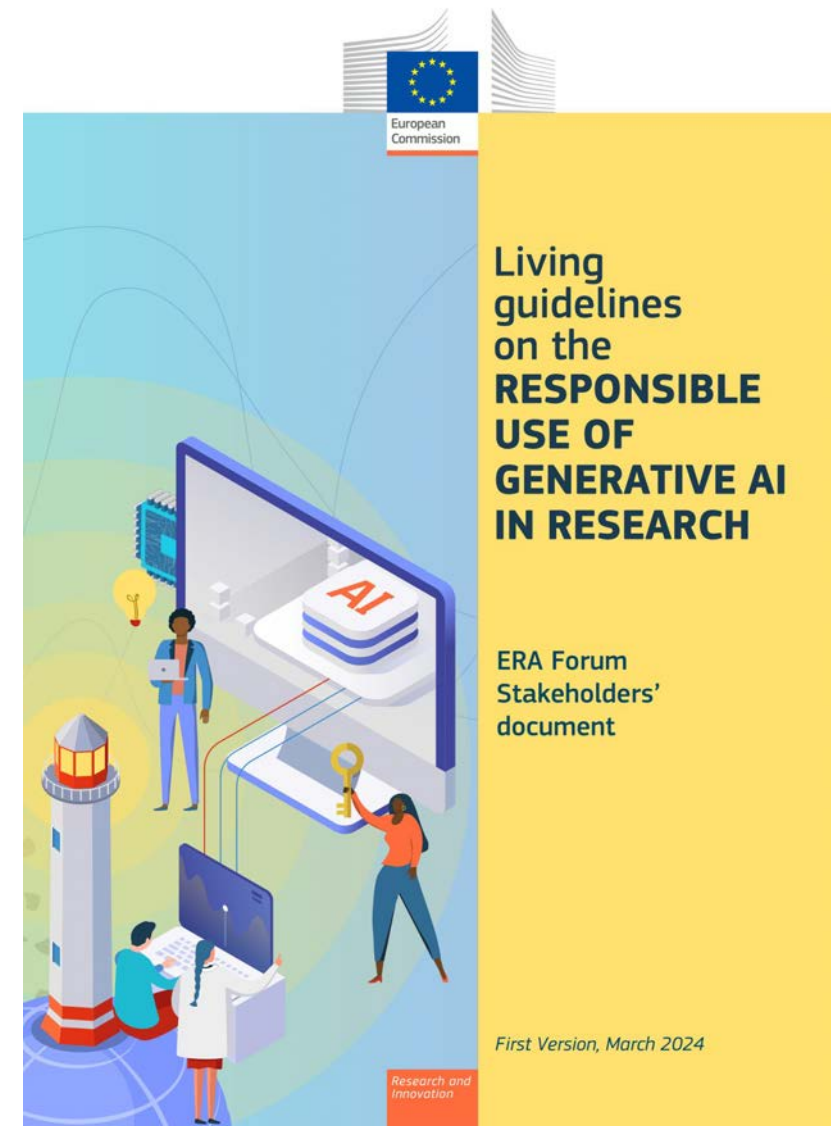
Run-through of
ERA Forum Stakeholders' document
*Living Guidelines on
Responsible Use of AI in
Research*

*First Version
20 March 2024*

Contents of the Guidelines

- Introduction
- **Guidelines on the Responsible Use of Generative AI in Research**
 - Recommendations for Researchers
 - Recommendations for Research Organisations
 - Recommendations for Research Funding Organisations
- Background
 - Research Integrity
 - Trustworthy AI
 - Other Frameworks of Principles
 - Synthesis for the Development of EU Guidelines
- References
 - Articles and Papers
 - Guidelines Analysed

[Living guidelines on the responsible use of generative AI in research](#) (20 March 2024), cover art, [European Commission](#). Licensed under [CC BY 4.0](#).

Recommendations for Researchers

Text taken without modifications from [Living guidelines on the responsible use of generative AI in research](#), **emphasis** own.

Recommendations for Researchers

1. Remain Ultimately Responsible for Scientific Output

- Researchers **are accountable for the integrity of the content** generated by or with the support of AI tools.
- Researchers **maintain a critical approach** to using the output produced by generative AI **and are aware of the tools' limitations**, such as bias, hallucinations, and inaccuracies.
- AI systems are neither authors nor co-authors. **Authorship** implies agency and responsibility, so it **lies with human researchers**.
- Researchers **do not use fabricated material** created by generative AI in the scientific process, for example, falsifying, altering, or manipulating original research data.

Recommendations for Researchers

2. Use Generative AI Transparently

- Researchers, to be transparent, **detail** which generative **AI tools** have been **used substantially** in their **research processes**. Reference to the tool could include the name, version, date, etc., **and how it** was used and **affected the research process**. If relevant, researchers make the input (prompts) and output available, in line with open science principles.
- Researchers **take into account** the stochastic (random) nature of generative AI tools, which is **the tendency to produce different output from the same input**. Researchers **aim for reproducibility and robustness** in their results and conclusions. They **disclose or discuss the limitations** of generative AI tools used, including possible biases in the generated content, as well as possible mitigation measures.

Recommendations for Researchers

3. Pay Particular Attention to Issues Related to Privacy, Confidentiality, and Intellectual Property Rights When Sharing Sensitive or Protected Information with AI Tools

- Researchers **remain mindful that** generated or uploaded **input** (text, data, prompts, images, etc.) **could be used for other purposes**, such as the training of AI models. Therefore, they **protect unpublished or sensitive work** (such as their own or others' unpublished work) **by taking care not to upload it** into an **online AI system unless there are assurances that the data will not be re-used**, e.g., to train future language models or to the untraceable and unverifiable reuse of data.
- Researchers **take care not to provide third parties' personal data to online generative AI systems unless** the data subject (individual) has given them their consent and researchers have a clear goal for which the personal data are to be used so **compliance with EU data protection rules is ensured**.
- Researchers **understand the technical and ethical implications regarding privacy, confidentiality, and intellectual property rights**. They check, for example, the privacy options of the tools, who is managing the tool (public or private institutions, companies, etc.), where the tool is running, and implications for any information uploaded. This could range from closed environments, hosting on a third-party infrastructure with guaranteed privacy, to open internet-accessible platforms.

Recommendations for Researchers

4. When Using Generative AI, Respect Applicable National, EU, and International Legislation, as in Their Regular Research Activities

- Researchers **pay attention to the potential for plagiarism** (text, code, images, etc.) **when using outputs** from generative AI. Researchers **respect others' authorship and cite their work where appropriate**. The output of a generative AI (such a large language model) may be based on someone else's results and require proper recognition and citation.
- **The output** produced by generative AI **can contain personal data**. If this becomes apparent, **researchers are responsible for handling any personal data output responsibly and appropriately**, and EU data protection rules are to be followed.

Recommendations for Researchers

5. Continuously Learn How to Use Generative AI Tools Properly to Maximise Their Benefits, Including by Undertaking Training

- Generative AI tools are evolving quickly, and new ways to use them are regularly discovered. Researchers **stay up to date on the best practices and share them with colleagues and other stakeholders.**

Recommendations for Researchers

6. Refrain from Using Generative AI Tools Substantially in Sensitive Activities That Could Impact Other Researchers or Organisations (for Example Peer Review, Evaluation of Research Proposals, etc.)

- **Avoiding the use** of generative AI tools **eliminates the potential risks of unfair treatment or assessment** that may arise from these tools' limitations (such as hallucinations and bias).
- Moreover, this will **safeguard the original unpublished work of fellow researchers** from potential exposure or inclusion in an AI model (under the conditions detailed above in the recommendation for researchers #3).

Recommendations for Research Organisations

Text taken without modifications from [Living guidelines on the responsible use of generative AI in research](#), **emphasis** own.

Recommendations for Research Organisations

1. Promote, Guide, and Support the Responsible Use of Generative AI in Research Activities

- Research organisations **provide and/or facilitate training** on using generative AI, especially (but not exclusively) on verifying output, maintaining privacy, addressing biases, and protecting intellectual property rights.
- Research organisations **provide support and guidelines to ensure compliance with ethical and legal requirements** (EU data protection rules, protection of intellectual property rights, etc.).

Recommendations for Research Organisations

2. Actively Monitor the Development and Use of Generative AI Systems Within Their Organisations

- Research organisations **remain mindful of the research activities and processes for which they use generative AI to better support its future use.** This knowledge can:
 - Be used to provide further guidance on using generative AI, help identify training needs, and understand what kind of support could be most beneficial.
 - Help anticipate and guard against possible misuse and abuse of AI tools.
 - Be published and shared with the scientific community.
- Research organisations **analyse the limitations of the technology and tools and provide feedback and recommendations to their researchers.**

Recommendations for Research Organisations

3. Reference or Integrate These Generative AI Guidelines into Their General Research Guidelines for Good Research Practices and Ethics

- Using these guidelines as a basis for discussion, research organisations **openly consult** their **research staff and stakeholders on the use** of generative AI **and related policies**.
- Research organisations **apply these guidelines whenever possible**. If needed, they could be complemented with specific additional recommendations and/or exceptions that should be published for transparency.

Recommendations for Research Organisations

4. Whenever Possible and Necessary, Implement Locally Hosted or Cloud-Based Generative AI Tools That They Govern Themselves

- **This enables their employees to feed their scientific data into a tool that ensures data protection and confidentiality.**
- **Organisations ensure the appropriate level of cybersecurity of these systems, especially those connected to the internet.**

Recommendations for Research Funding Organisations

Text taken without modifications from [Living guidelines on the responsible use of generative AI in research](#), **emphasis** own.

Recommendations for Research Funding Organisations

1. Promote and Support the Responsible Use of Generative AI in Research

- Research funding organisations **design funding instruments that are open, receptive, and supportive of the responsible and ethical use of generative AI** technologies in research activities.
- Research funding organisations **require funded research and grantees to be in line with** existing national, EU, and international **legislation** (where applicable) **and good practices** for the use of generative AI.
- Research funding organisations **encourage researchers and research organisations to use generative AI ethically and responsibly**, including respecting legal and research standards requirements.

Recommendations for Research Funding Organisations

2. Review the Use of Generative AI in Their Internal Processes

- They will lead the way by **ensuring they use it transparently and responsibly.**
- Research funding organisations **remain fully responsible for the use** of generative AI in their activities, in line with the accountability principle that emphasises responsibility and human oversight.
- Research funding organisations **use generative AI transparently, in particular for activities related to the management of assessment and evaluation purposes, and without compromising the confidentiality** of the content **and the fairness** of the process.
- **When choosing generative AI tools**, research funding organisations will **carefully consider the tool's adherence to standards of quality, transparency, integrity, data protection, confidentiality, and respect for intellectual property rights.**

Recommendations for Research Funding Organisations

3. Request Transparency from Applicants on Their Use of Generative AI, Facilitating Ways to Report It

- **Applicants declare if they used generative AI tools substantially to prepare their application.**
- **Applicants provide information on the role of generative AI in the research activities proposed and carried out.**

Recommendations for Research Funding Organisations

4. Monitor and Get Actively Involved in the Fast-Evolving Generative AI Landscape

- Research funding organisations **promote and fund training and educational programmes for an ethical and responsible use of AI in scientific research.**

Tutkimuspalvelupäivät 2024

Vaasa 22.8.2024

Työpajakeskusteluiden kooste

Keskustelussa noussseita aiheita

Käyttötapaukset tällä hetkellä

- Tekoälyn käyttö on arkipäivää tiedonhaussa, kielentarkistuksessa ja kääntämisessä
- Tekoäly nähdään usein tutkimustyön tukena (ml. rahoitushakemukset)

Mahdollisuudet

- Rooli tutkimuksen teon oheisprosessien ja tuen työkaluna (esim. rahoitushakemukset, tietosuojadokumentaation laatimisen tuki ja tutkimuksen arviointi)
- Tekoäly voi lisätä tasa-arvoa tutkijoiden ja organisaatioiden välillä, kun resursseja ja kyvykkyyksiä voidaan täydentää tekoälytyökaluilla

Riskit

- Pystyykö tekoäly tuottamaan ja tunnistamaan myös innovatiivista ja laadukasta tekstiä?
- Miten tekoäly muuttaa tutkimuksen metodologiaa eri aloilla ja mitä eettisiä kysymyksiä tämä synnyttää?
- Tekoälyn käytön ja tutkimuseetiikan osaaminen: ymmärtävätkö samat ihmiset riittävästi molempia aiheita, että saataisiin hyöty maksimoitua?
- Tekoälyn tuotosten luotettavuus ja näiden merkitys tutkimuksessa (esim. vaikuttavuus)?
- Tuottaako tekoäly oikeasti laadukasta ja innovatiivista vai onko kaikki keskimääräistä ja yhteenvetoa?
- Tekoälyn luoman aineiston jatkokäyttö ja tekijänoikeudet?
- Tekoälyn käytön eettisyyden valvonta?
- Kuinka pitää tekoälyosaaminen ajan tasalla?

Keskustelu tekoälyohjeista

Hyvien, ajantasaisten
ohjeiden tekeminen on
vaikeaa

Kuka seuraa ja koordinoi
ohjeita eri kohderyhmille?

Vuoropuhelun ja
yhteistyön lisääminen
organisaatioiden välillä

Voisiko olla kansallinen
verkosto, jossa on
monipuolista osaamista?

Eri toimijoiden
osallistuminen ja roolit

- TENK ja kotimaiset tutkimuslaitokset/organisaatiot
- EU ja strategiset kumppanit
- YK, UNESCO ja OECD

Mikä voisi olla TENKin
rooli?

Etiikan Päivä 2024

Tervetuloa ja antoisaa yhdessäoloa!

Etiikan päivä 24.10.2024

TENKin puheenjohtaja Riitta Keiski
riitta.keiski@oulu.fi

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

Etiikan päivä: Tutkimuseettinen ohjeistus Suomessa vuonna 2024

Klo 9:30-11:30 TENKin tulevaisuuskeskustelu: Keskustelutilaisuus TENKin ohjeisiin sitoutuneille organisaatioille ja muille TENKin sidosryhmille.

Klo 10:00 – 11:30: TENKin tekoälyhankkeen lähete keskustelu (osallistuminen vain paikan päällä)

- Hanketta esittelevät TENKin jäsen, yliopistonlehtori Simo Kyllönen ja TENKin erityisasiantuntija Petra Falin.
- Ajankohtaiskatsaus korkeakoulukentältä: Anu Helkkula ja Ville Rantanen.

Lounastauko klo 11:30 – 12:15

Sali 104 klo 12:15 - 13:45 (ohjelma striimataan)

Tervetuloa Etiikan päivään!

- **TENKin puheenjohtaja, professori emerita Riitta Keiski, Oulun yliopisto**
- ***European Code of Conduct for Research Integrity 2023. Päivitetyn ohjeen julkistus. ALLEAn päivitystyöryhmän puheenjohtaja, TENKin pysyvä asiantuntijajäsen, kansleri emerita Krista Varantola***

Etiikan päivä: Tutkimuseettinen ohjeistus Suomessa vuonna 2024

Sali 104 klo 12:15 - 13:45 (ohjelma striimataan):

HTK 2023 -ohjeen käyttöönotto tutkimusorganisaatioissa - Palautekeskustelu

- Maaliskuussa 2023 *Etiikan päivässä* julkistettu, TENKin yhdessä tutkimusyhteisön kanssa päivittämä hyvän tieteellisen käytännön *HTK 2023 -ohje* on otettu vaiheittain käyttöön yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa. Keskustelussa palautetta ja näkökulmia HTK-loukkausten uudistetuista määritelmistä, HTK-prosesseista ja TENKin lausunnoista.
- Esiselvittäjän, tutkimusetiikan tukihenkilön ja TENKin sihteeristön puheenvuorot.
- Keskustelua; Moderaattorina TENKin pääsihteerinä Sanna-Kaisa Spoo.

Kahvitarjoilu klo 13:45 – 14:15

Uusia tutkimuseettisiä ohjeita Suomessa toimiville tutkijoille

- *Luonnonvarakeskuksen eettiset ohjeet*. TENKin varapuheenjohtaja, johtaja Sirpa Thessler, LUKE
- *Ethical guidelines for responsible academic partnerships with the Global South* -ohjeen käyttöönottokokemuksia. Johtaja Kaisa Kurki, UniPID
- *Sosiaalisen median tutkimus ja tutkimusetiikka – suositusten laatiminen*. Finn-ARMAN someaineistot -työryhmä
- Ajankohtaista TENKistä

Etiikan päivän yhteenveto ja TENKin terveiset tiedeyhteisölle

TENKin kokoonpano 1.2.2022 - 31.1.2025

Uusi neuvottelukunta aloittaa työnsä 1.2.2025 (-31.12.2027)

Puheenjohtaja

Riitta Keiski, Oulun yliopisto

Varapuheenjohtaja

Sirpa Thessler, Luonnonvarakeskus Luke

Jäsenet

Veikko Ikonen, VTT

Simo Kyllönen, Helsingin yliopisto

Jari Laurikka, Tampereen yliopisto

Matti Muukkonen, Itä-Suomen yliopisto

Susanna Näreaho, Metropolia AMK

Riitta Salmelin, Aalto-yliopisto

Alexi Tornio, Turun yliopisto

Risto Turunen, Itä-Suomen yliopisto

Pysyvä asiantuntija

Kansleri emerita Krista Varantola

TENKin toiminnan painopisteet vuonna 2025

- **TENKin riippumattomuuden varmistaminen ja toimintaedellytysten vahvistaminen laki- ja organisaatiouudistustilanteessa** – Työ käynnistynyt vuonna 2022, keskustelut sidosryhmien kanssa
- **Ihmistieteen alan tutkimuksen eettisten toimikuntien (IEEA) työn tukeminen** - Entistä näkyvämpää/ajankohtaisempaa, lausuntopyyntöjä TENKille, TENK perustanut IEEA-jaoston
- **Yritysten TKI-toiminnan eettisyyden ja vastuullisuuden edistäminen** – Tärkeä sanoma 8th WCRI-konferenssista 2024 ja valmisteilla olevan maailmankonferenssin julkilausuman sisältö
- **LYTE-periaatetyön jatkaminen** – Eettisten periaatteiden ja mahdollisen ennakoarviointiprosessin valmistelu ja mahdollinen lausuntokierros
- **Tutkimuseettisten suositusten työstäminen tekoälyn käytölle tutkimuksessa** – Eettisten periaatteiden ja mahdollisen ennakoarviointiprosessin valmistelu, tärkeä keskusteluaihe 8th WCRI-konferenssissa

Kiitos ja antoisaa Etiikan päivää!

Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteen

Luotettavuus

Varmistetaan tieteellisen toiminnan laatu suunnittelussa, menettelyssä, analyyseissä ja voimavarojen käytössä.

Rehellisyys

Suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan tieteellistä toimintaa sekä raportoidaan ja viestitään siitä avoimesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja yksityiskohtia salaamatta.

Arvostus

Osoitetaan arvostusta kollegoita, tieteellisen toiminnan osapuolia, yhteiskuntaa, ekosysteemejä, ympäristöä ja kulttuuriperintöä kohtaan.

Vastuunkanto

Kannetaan vastuu tieteellisen toiminnan koko elinkaaresta, joka alkaa ideasta ja ulottuu hallintaan, koulutukseen, ohjaukseen, toteutukseen, julkaisemiseen ja vaikutuksiin.

HTK 2023 –ohjeen palautekeskustelu tutkimusorganisaatioille

Etiikan päivä 24.10.2024

Sanna-Kaisa Spoo

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

Lähtökohta

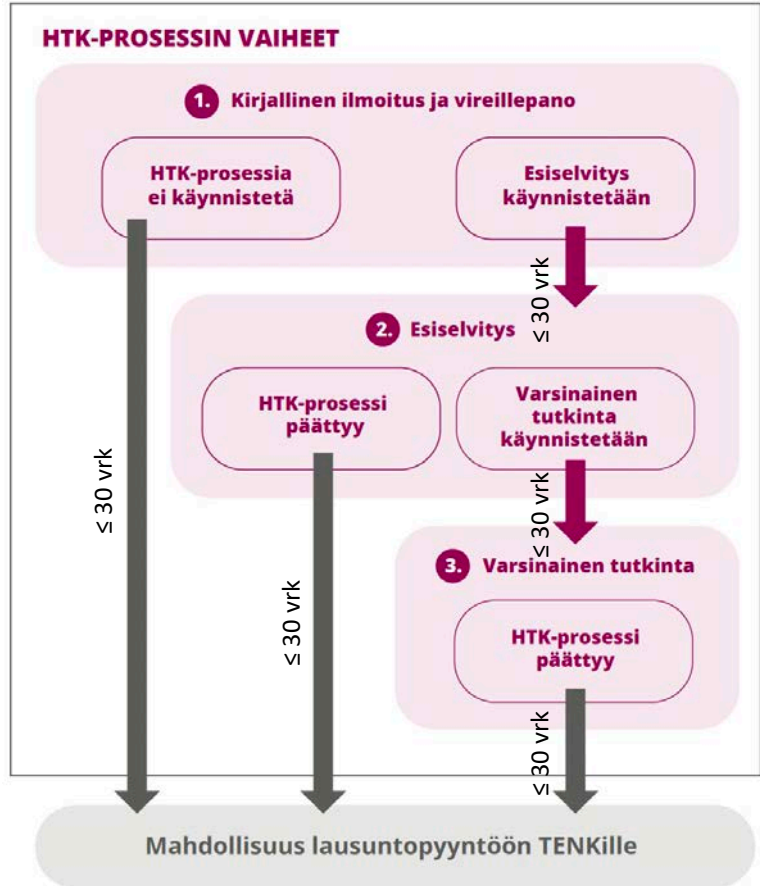
15.3.2023

HTK 2023 –OHJEEN MERKITTÄVIMMÄT UUDISTUKSET VERRATTUNA HTK 2012 -OHJEESEEN

- **HTK-prosessin kesto ja TENKin lausunnon pyytämisaikaa on lyhennetty,**
- **tutkimusetiikan tukihenkilöiden toimenkuva on lisätty,**
- hyvän tieteellisen käytännön vastaisen toiminnan luokittelua on yhtenäistetty kansainvälisen käytännön kanssa,
- HTK-loukkausten tunnistamiseen on liitetty vakavuusasteen arviointi,
- tutkijoiden merkityksellisten sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuus on lisätty HTK-prosessiin,
- pro gradu –tasoisten opinnäytteiden käsittely on vastuutettu korkeakouluille,
- eurooppalainen suositus HTK-loukkaustutkiminnan osapuolten suojelusta on otettu huomioon: *”Organisaatioiden tulee pyrkiä suojelemaan erityisesti epäilyn esittäjää prosessin jälkeen niin, ettei hänen urakehityksensä vaarannu.”*
- esiselvityksen asemaa vahvistettu; raportti kommentoitavaksi vain epäillylle.
- **Seuraamukset ja niiden toimeenpano annetaan tiedoksi TENKille.**

Prosessin vaiheet ja kesto

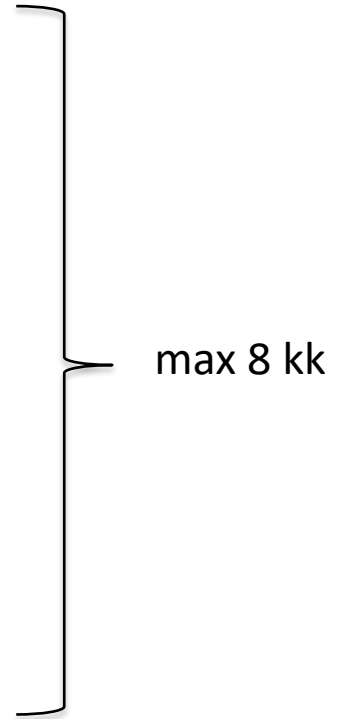

≤ 30 vrk

≤ 2 kk

≤ 3 kk

≤ 5 kk

HTK-PROSESSIN VAIHE 2: ESISELVITYS

a Esiselvittäjän nimeäminen ja toimeksianto, kuulemiset

b Esiselvitysraportti

Epäillyn kommentit esiselvitysraporttiin

c Johtajan perusteltu päätös

Ei HTK-loukkausta

HTK-loukkaus todettu

HTK-loukkaus epäselvä tai loukkausepäily ilmoitettua laajempi

Johtajan päätös lähetetään epäilyn esittäjälle, epäillylle, tutkimusetiikan tukihenkilöille, TENKille ja tarvittaessa muille tahoille

Päätökseen tyytymättömän osapuolen mahdollinen lausuntopyyntö TENKille

Varsinaisen tutkinnan käynnistäminen

≤ 2 kk
esiselvityksen
toimeksiannosta

≤ 30 vrk
johtajan
päätöksen
tiedoksi-
saamisesta

Esimerkkejä toiminnasta, johon sovelletaan HTK-prosessia HTK-ohjeeseen sitoutuneissa organisaatioissa.

TOIMINTA	ESIMERKKI
Tieteellinen ja muu tutkimustoiminta sekä TKI-hankkeet	Suomessa toteutettavat tutkimukset, hankkeet ja konsortiot; kansainväliset yhteishankkeet Suomessa tai ulkomailla etukäteen erikseen sopien; soveltuvin osin kansallinen ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö yritysten, muiden kaupallisten tahojen sekä julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa; tilaustutkimukset
Taiteellinen tutkimustoiminta	Taiteellinen tutkimus ja tutkimustoimintaan liittyvät taiteelliset produktiot
Julkaisut, käsikirjoitukset ja muut tuotokset	Tieteelliseen toimintaan välittömästi liittyvät tuotokset julkaisu-muodosta ja -kanavasta riippumatta: painetut ja sähköiset julkaisut tiedelehdissä; väitöskirjat ¹¹ , tietokirjat, kokoomateokset; oppikirjat, opetusmateriaalit, oppaat; posterit, esitelmät; videot, kuvat; menetelmät, työkalut, innovaatiot; tutkimusaineistot, ohjelmat, materiaalit
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja tiedeviestintä	Tieteelliseen toimintaan välittömästi liittyvä tiedeviestintä ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen toteuttamistavoista ja -väylistä riippumatta: tiedotteet, sosiaalinen media, koulutukset, seminaarit, näyttelyt, podcastit, mielipidekirjoitukset
Tieteellisenä asiantuntijana toimiminen	Referee-lausunnot sekä kirjalliset ja suulliset asiantuntijalausunnot, -arvioinnit ja -esiintymiset (myös mediassa)
Tieteelliseen toimintaan liittyvät hakemukset	Työpaikka- ja rahoitushakemukset, ansio- ja julkaisuluettelot, dosentin arvoa koskevat hakemukset, tieteeseen liittyvät tieto- ja tutkimuslupahakemukset

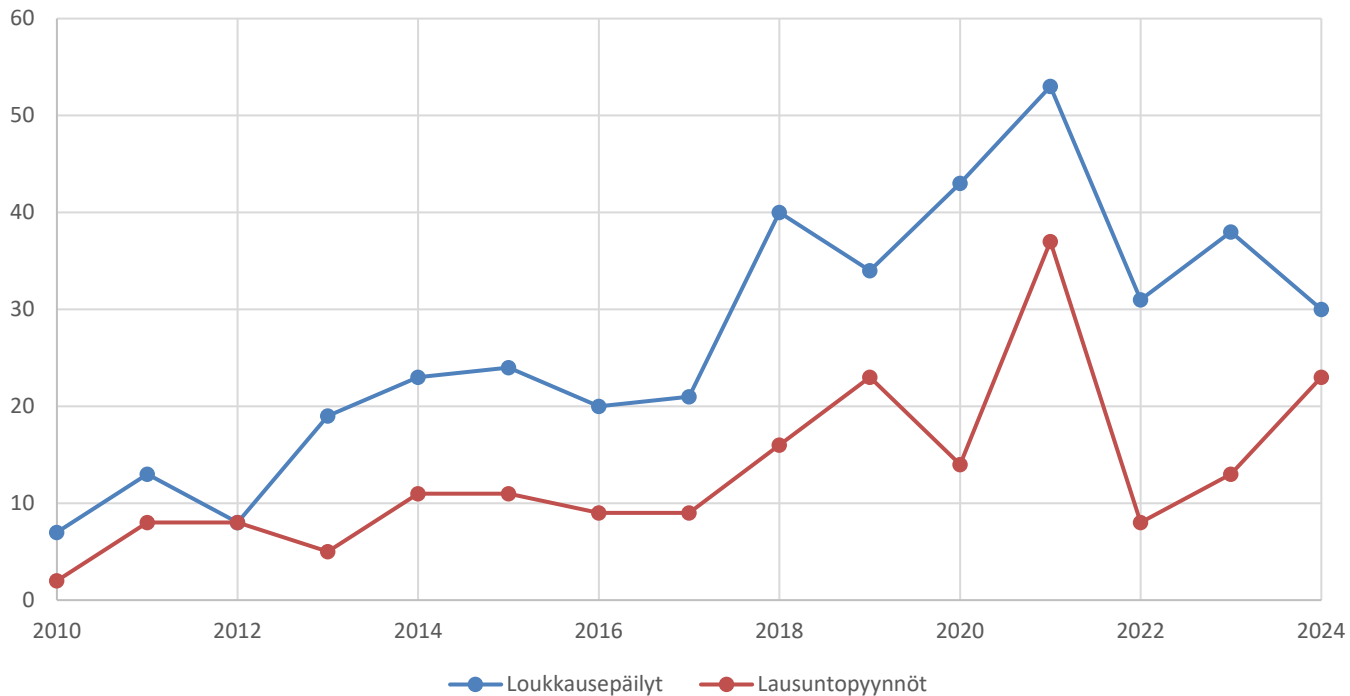
¹¹ Väitöskirjat, jotka on jätetty esitarkastukseen. Esitarkastusvaihetta edeltäviin väitöskirjakäsikirjoituksiin kohdistuvat HTK-loukkausepäilyt käsitellään korkeakoulujen sisäisten prosessien ja ohjeistusten mukaisesti.

HTK 2023 –OHJEESEEN SITOUTUMISESTA

- Muistilista HTK 2023-ohjeeseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista organisaatioiden johdolle, tutkimuksen vastuuhenkilöille ja tutkijoille.
- Suomessa uusia ilmoituksia HTK-loukkausepäilyistä tehdään vuodessa 30 - 40 kpl. Niistä noin 90% kohdistuu korkeakouluihin ja 10 % isoihin tutkimuslaitoksiin.
- Pienet organisaatiot voivat saada tarvittaessa tukea HTK-prosessin läpiviemiseen; TENKin pääsihteeri koordinoi järjestelyä.
- HTK-prosessissa tutkituista epäilyistä 3/4:ssa ei todeta HTK-loukkausta (piittaamattomuus tai vilppi). Seurauksiltaan erittäin vakavia tiedevilppejä todetaan Suomessa hyvin harvoin.
- On kaikkien osapuolten – myös työnantajan – etu, että epäilyt tutkitaan TENKin valvomassa HTK-prosessissa
- HTK-järjestelmä tukee tutkijoita myös silloin, jos he joutuvat HTK-loukkauksen ”uhriksi” tai jos heitä epäillään vilpistä, varsinkin jos epäilty ja epäilyn esittäjä ovat eri organisaatiosta.

HTK-loukkausepäilyilmoitukset ja HTK-lausuntopyyntöt TENKille 2010 – 2024

(arvio 14.10.2024)

TENKin lausuntokäytännöstä

- Lausuntopyynnön saatuaan **TENK tiedottaa** siitä **vastinepyynnöllään a.o. organisaatiota**. (HUOM: TENK ei aina anna lausuntoa.)
- TENK lähettää valmistuneen **lausuntonsa tiedoksi** myös HTK-prosessin toteuttaneen organisaation **tutkimusetiikan tukihenkilöille**. (Tästä ei mainintaa HTK 2023-ohjeessa.)
- TENK on OKM:n asettama ylin hyvän tieteellisen käytännön ja HTK-prosessin asiantuntija. Tästä syystä **johtajan tulee ottaa TENKin lausunto huomioon myös silloin, kun se eroaa johtajan aiemmin tekemästä, HTK-prosessin päättäneestä päätöksestä**.
- TENK suosittelee, että HTK-loukkausten muut kuin oikeudelliset **seuraamukset pannaan täytäntöön vasta** sen jälkeen, kun aika TENKin lausunnon pyytämiseen on umpeutunut eikä lausuntoa ole sinä aikana pyydetty tai kun lausuntopyyntö TENKille on tehty, ja TENK on antanut asiasta lausuntonsa.
- **TENKin lausuntoihin ei voi hakea muutosta valittamalla**. Lausunnot eivät ole oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisia päätöksiä, joilla hallintoasia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

HTK-neuvonta organisaatioille ja lausuntojen valmistelijat TENKin sihteeristössä, syksy 2024

HTK- ja IEEA-asiat ja lausunnot

- Pääsihteeri Sanna-Kaisa Spoof (HTK)
- Erityisasiantuntija Petra Falin (HTK, IEEA)
- Asiantuntija Eero Kaila (HTK)
- Asiantuntija Kalle Videnoja (HTK-asiat, joissa kv-ulottuvuus)
- Koordinaattori Anni Sairio (tutkimusetiikan tukihenkilötoiminta)

TENKin sihteeristö neuvoo HTK-prosessien ja TENKin lausuntojen käytännöistä; ei ota kantaa yksittäisiin tapauksiin.

Vakavuusarviointi uudessa HTK-ohjeessa (2023)

Etiikan päivä 24.10.2024

Eero Kaila, VTT
Asiantuntija
TENK

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

Vanhat HTK- loukkauuskategoriat (2012)

- Vilppi tieteellisessä toiminnassa:
 - Sepittäminen (fabrication)
 - Vääristely (falsification)
 - Plagiointi (plagiarism)
 - Anastaminen (misappropriation)
- Piittaamattomuus HTK:sta
- Muita vastuuttomia menettelyjä

Muutokset HTK-loukkauuskategorioihin (2023)

- **Vilppi tieteellisessä toiminnassa:**

- **Sepittäminen (fabrication)**
- **Vääristely (falsification)**
- **Plagiointi (plagiarism)**
- (Anastaminen (misappropriation))

- **Piittaamattomuus HTK:sta**

- ~~Muita vastuuttomia menettelyjä~~

4.HTK-loukkaukset (2023)

4.1. HTK-loukkauksen määritelmä

HTK-loukkaus muodostuu Hyvän tieteellisen käytännön vastaisesta toiminnasta (edellinen kalvo) sekä täyttää vähintään yhden seuraavista kriteereistä. Toiminta on:

- tahallista **vakavaa** hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa tai
- toimintaa, jossa huolimattomuudesta tai välinpitämättömyydestä on **vakavasti** laiminlyöty hyvää tieteellistä käytäntöä, vaikka sitä olisi ollut mahdollisuus noudattaa, tai
- tietämättömyydestä johtuvaa **vakavaa** hyvän tieteellisen käytännön laiminlyöntiä, joka on seurausta siitä, että asioista ei ole otettu selvää, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus

4.HTK-loukkaukset (2023)

- Yksi muuttunut elementti oli anastamisen sulauttaminen plagiointimääritelmään, toinen vastuuttomien poistuminen
- sekä vakavuusarvioinnin tuonti "kuvaushierarkian" rinnalle. Nyt oli siis mahdollista se, että piittaamattomuus voi olla niin vakava, että sitä voidaan pitää samantasoisena tai jopa vakavampana kuin aiempia vilppitapauksia.
- Käytännön esimerkki: puuttuva viittaus voidaan vanhan ohjeen puitteissa tulkita määritelmällisesti anastamiseksi, vaikka siitä ei olisikaan kyse. Kun digitaaliset julkaisut voidaan nykyisin näissä tapauksissa helposti korjata, asia on uuden ohjeen puitteissa muotoiltu selkeämmin.

4.1. Vakavuusarviointi

Vakavuusastematriisi (alustava)

	Laajuus	Toistuvuus	Tieteellinen merkitys	Haitallisuus
Mitätön 0	Rajoittuu pienelle alueelle tai yksittäiseen henkilöön.	Harvinainen tai yksittäistapaus.	Pieni vaikutus tutkimuskohteisiin tai yhteisöihin.	Ei haitallisia seurauksia, tai vähäisiä seurauksia.
Lievä 1	Vaikuttaa tiettyyn ryhmään tai kohtuulliseen määrään henkilöitä.	Tapahtuu ajoittain, mutta ei usein.	Kohtalainen vaikutus, voi häiritä joitakin prosesseja.	Joitakin hallittavissa olevia kielteisiä seurauksia.
Vakava 2	Vaikuttaa koko organisaatioon tai suureen määrään henkilöitä.	Toistuu usein tai jatkuvasti.	Merkittävä vaikutus, merkittävä häiriö tutkimuskohteisiin tai yhteisöihin.	Vakavat ja laaja-alaiset, vaikeasti hallittavat haitalliset seuraukset.

HTK 2023 –ohjeen palautekeskustelu:
**UUSI HTK-OHJEISTO ESISELVITTÄJÄN
NÄKÖKULMASTA**

Etiikan päivä 24.10.2024

Heikki Eilo

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

HTK-PROSESSIN VAIHE 2: ESISELVITYS

a Esiselvittäjän nimeäminen ja toimeksianto, kuulemiset

b Esiselvitysraportti

Epäillyn kommentit esiselvitysraporttiin

c Johtajan perusteltu päätös

Ei HTK-loukkausta

HTK-loukkaus todettu

HTK-loukkaus epäselvä tai loukkausepäily ilmoitettua laajempi

Johtajan päätös lähetetään epäilyn esittäjälle, epäillylle, tutkimusetiikan tukihenkilöille, TENKille ja tarvittaessa muille tahoille

Päätökseen tyytymättömän osapuolen mahdollinen lausuntopyyntö TENKille

Varsinaisen tutkinnan käynnistäminen

≤ 2 kk
esiselvityksen
toimeksiannosta

≤ 30 vrk
johtajan
päätöksen
tiedoksi-
saamisesta

Keskeisimpiä muutoksia 1/2

(Esitystapa: keskeisimpiä muutoksia, omat kokemukset, muita htk-prosessiin liittyviä ilmiöitä)

- Perustutkintoihin liittyviä htk-loukkausepäilyjä ei käsitellä enää htk-prosessissa
- HTK-loukkausten kaksi muotoa/päälukkaa; vilppi ja piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä; Vilppiä on sepittäminen, vääristely, plagiointi; anastaminen ei ole enää oma vilpin erillinen luokka vaan osana plagiointia. Vuoden 2012 ohjeen mukaista ”muuta vastuutonta menettelyä” ei enää ole, vaan määrittelyistä ainakin osa on siirretty päälukkaan piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä
- Htk-loukkauksen määrittely toiminnaksi tai laiminlyönniksi, joka on vakava. Vakavuuden määrittelyssä huomioonotettavat seikat; laajuus, toistuvuus, tieteellinen merkitys, haitallisuus

Keskeisimpiä muutoksia 2/2

- Esiselvitys kaksi kuukautta (2012 ohjeessa kolme kuukautta)
- Esiselvittäjästä voi huomauttaa (aiemmin ei). Esiselvittäjällä tulee olla riittävä tutkimuksen tekemisen, htk-ohjeen ja -prosessin tuntemus (aiemmin ei tätä määrittelyä). Esiselvittäjä voi käyttää asiassa asiantuntijaa. Lisäksi esiselvittäjä ei saa olla asian suhteen esteellinen. HTK-prosessissa on kyse hallintoasian hoitamisesta.
- Esiselvitysprosessiin liittyvästä rehtorin päätöksestä on mahdollisuus pyytää TENKiltä lausuntoa 30 päivän kuluessa siitä, kun on saanut tiedoksi johtajan päätöksen (aiemmin kuusi kuukautta).
- Asiakirjojen julkisuuden määrittely (aiemmin ei)

Omat kokemukset

- Esiselvittäjän ”kelpoisuuden” määrittely; miten itse arvioi omia taitojaan/asiaa> huomautusmahdollisuus
- Miten ongelmallisempi tapaus, asiantuntijaa käytettävä
- Vakavuuden määrittely: vakavuuden määrittelyyn liittyvät asiat korostuvat eri tavalla erilaisissa tapauksissa; haitallisuus kriteerinä ehkä keskeisin; koskettaa periaatteessa kaikkia tapauksia nimenomaan yleisen edun/tieteen edun kannalta
- Asiakirjajulkisuuden määrittely helpottaa asian käsittelyä
- Esiselvityksen kesto> hyvän hallinnon vaatimus, tehokkaat ”oikeussuojakeinot”, laatu? Perustellusta syystä lisää aikaa TENKiltä
- Lausunnon pyyntöaika 30 päivää > lisääkö tämä lausuntopyyntöjen määrää TENKiltä. Toisaalta asiaa helpompi käsitellä organisaatiossa

Muita ilmiöitä (eivät sinänsä liity uuteen ohjeeseen)

- Htk-prosessin ”oikeudellistuminen”, kilpailun kiristyminen, tietoisuuden lisääntyminen htk-asioista, niiden merkityksen korostuminen, htk-asioihin liittyvän tulkinnan kokeminen vaikeaksi, niihin liittyvä osaamattomuus, arkoja asioita, jolloin kysymys henkilön maineesta yms. vrt. sanktiot
- Htk-tukihenkilöt antavat neuvontaa molemmille osapuolille; ei asianajajan rooli

Muita ilmiöitä 2/2

- Muiden intressitahojen/tukitahojen liittyminen asiaan: ammattiliitot, esimerkiksi luottamushenkilön rooli; kyse ei ole TES-asiasta > Hallintolaki (12 §Asiamies ja avustaja); hallintoasiassa saa käyttää asiamiestä tai avustajaa); tulevat mukaan
- ainoastaan pyydettyäessä; luottamushenkilö siitä kategoriasta, joka edustaa asiassa jompaakumpaa osapuolta; asiaan näyttää liittyvän myös ”professionaalistumista omaan viiteryhmään/intressitahoon liittyen”.
- luottamushenkilön mukanaolo voi olla organisaatiokohtainen ilmiö, eikä liity välttämättömästi kaikkiin htk-epäilytapauksiin

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

HTK2023 –ohje tutkimuseetiikan tukihenkilön roolin näkökulmasta

Etiikan päivä 24.10.2024

Petra Falin, erityisasiantuntija, TENK

Tutkimusetiikan tukihenkilötoiminta ja HTK -ohjeet

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) käynnisti tutkimusetiikan tukihenkilötoiminnan vuoden 2017 alussa (Käytössä HTK2012 -ohje).
- HTK2023 -ohjeeseen lisättiin tutkimusetiikan tukihenkilöiden toimenkuva
 - ”Nimetään organisaatioon tutkimusetiikan tukihenkilö/ -henkilöt ja huolehditaan tehtävän riittävästä resursoinnista.”
 - ”Kaikki asiassa tehtävät päätökset lähetetään tiedoksi myös HTK -prosessin toteuttavan organisaation tutkimusetiikan tukihenkilöille.”
 - ”Lisätietoa ilmoituksen tekemisestä saa oman organisaation tutkimusetiikan tukihenkilöiltä ja TENKin verkkosivuilta (www.tenk.fi).”
 - ”[tutkinta] Ryhmään ei voi nimetä oman organisaation tutkimusetiikan tukihenkilöä”

Ympäristöä ja eliöitä koskevan tutkimuksen eettiset periaatteet

Sirpa Thessler

Luonnonvarakeskus

Luken luonnontieteellisen eettisen
toimikunnan puheenjohtaja

Luke on ensimmäisenä laatinut luonnontieteelliset eettiset periaatteet tutkimukselle

- Luken luonnontieteellinen eettinen toimikunta perustettiin 2021. Tehtäväksi tuli laatia ympäristöä koskevan tutkimuksen eettiset periaatteet ja toimintamalli ennakoarviointiin.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) teetti 2022 selvityksen ympäristöä koskevan tutkimuksen eettisten periaatteiden tarpeesta ja aloitti hankkeen niiden laatimiseksi 1.10.2023. Luke on pilottina tässä TENKin hankkeessa.
 - Periaatteiden laatimisessa on käytetty mallina ihmisiä koskevan tutkimuksen eettisiä periaatteita
- Luken eettiset periaatteet hyväksyttiin Luken johtoryhmässä kesäkuussa 2024
- Eettinen toimikunta on antanut 1 lausuntoa, 1 käsittely keskeytynyt ja 3 on käsittelyssä.

Toimikunnan kokoonpano

- Yksikönjohtaja Sirpa Thessler, puheenjohtaja
- Johtava tutkuspäällikkö, HTK-tukihenkilö Laura Kitt
- Erityisasiantuntija Tiina Kauppinen
- Tutkimusprofessori Matti Koivula
- Tutkimusprofessori Marketta Rinne
- Tutkimusprofessori Laura Uusitalo
- Viestintäpäällikkö Johanna Torkkel
- Vanhempi juristi Heidi Lindberg
- Erityisasiantuntija Tiina Ikonen (esittelijä)

Mistä on kyse?

Ennakoarvioinnissa arvioidaan tutkimuksen hyötyjä suhteessa haittoihin

- Eettisessä ennakoarvioinnissa arvioidaan:
 - Ovatko tutkimuksen tuottamat hyödyt haittoja suuremmat?
 - Tutkimuksen toteutustapa ja -paikka haitan tai riskien toteutumisen ja minimoimisen näkökulmasta
 - Toimenpiteiden riittävyys haittojen ja riskien minimoimiseksi tai hallitsemiseksi
 - Aiheuttaako tutkimuksen tulos kaksikäytön riskin?
- Koskee kokeellista tutkimusta ja suoria hyötyjä ja haittoja
- Tavoitteena ei ole arvioida kaikkia kokeellisen tutkimuksen hankkeita, vaan ne, jotka tarvitsevat eettistä pohdintaa
- Lausunnonpyytäminen on tutkimuksen vastuututkijan vastuulla

Miksi periaatteet tarvitaan?

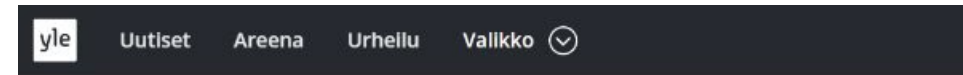
Luke toimii vastuullisesti

- Luke toimii arvojen mukaisesti
- Kannustamme eettiseen pohdintaan
- Vähennämme tutkimuksesta aiheutuvaa haittaa ympäristölle ja eliöille
- Vastaamme sidosryhmien, kansalaisten, tutkimusyhteisön ja Luken työntekijöiden kasvaviin odotuksiin toiminnan eettisyydestä

Tutkimukselliset valinnat perusteltava paremmin

- Paljon kokeellista tutkimusta -> syntyy vaikutuksia luontoon ja eliöihin
- Haluamme säilyttää kokeellisen tutkimuksen edellytykset
- Riittävä tietopohja, ratkaisut voivat levitä laajalle
- Laaja kiinnostus tutkimusta ja tuloksia kohtaan

Tutkimus

Metsäkiista levisi Suomussalmella myös tutkimusmetsään – saako jatkuvaa kasvatusta tutkia missä vain?

Metsähallitus on keskeyttänyt hakkuut tutkimusmetsässä Suomussalmen Pirttivaarassa. Hakkuista on neuvoteltu luontojärjestöjen kanssa jo pari vuotta, mutta nyt ympäristöjärjestö Greenpeace vaatii hakkuista luopumista ja väittää niiden alkaneen yllätyksenä.

Tutkijan tukena

- Auttaa huomioimaan tutkimuseettiset asiat rahoitushakemuksissa ja tutkimussuunnitelmissa
- Tutkimuseetiikan huomioiminen viranomaistehtävissä ja pitkäaikaisissa kokeissa
- Auttaa käymään tutkimuseettistä keskustelua tutkimushankkeissa

Luonnontieteelliset eettiset periaatteet

Ympäristöön ja eliöihin kohdistuvan tutkimuksen yleiset eettiset periaatteet

- Tutkimus toteutetaan, jos tietoa ei voi muilla tavoin riittävällä tarkkuudella hankkia.
- Koealueen sijainti ja tutkimusmenetelmät valitaan siten, että ympäristölle ja eliöille, erityisesti uhanalaisille lajeille ja elinympäristöille, aiheutuva haitta on mahdollisimman pieni.
- Eläinten hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomioita. Eläimille ei aiheuteta tarpeetonta kipua ja kärsimystä. Eläimiä käsitellään mahdollisimman hienovaraisesti ja käsittelyajat pidetään mahdollisimman lyhyinä.
- Aineistot avataan laajasti, vähintään tiedeyhteisön käyttöön, jotta kokeita ei turhaan toisteta ja niiden aiheuttamat haitat minimoidaan.
- Henkilötiedot ja tiedot uhanalaisten lajien kasvu- tai pesäpaikoista suojataan lainsäädännön mukaisesti.
- Jos tutkimus aiheuttaa ennakoimattomia haitallisia vaikutuksia, tutkimus keskeytetään ja sen jatkamisperusteet arvioidaan uudelleen. Tarvittaessa toteutetaan keinot haitallisten vaikutusten minimoimiseksi.

Ennakkoon arvioitavat tutkimusasetelmat

Tutkimus voi aiheuttaa merkittävää haittaa tai uhkaa uhanalaisille lajeille tai luontotyypeille, kulttuuriympäristöille tai biologiselle monimuotoisuudelle

Tutkimus voi aiheuttaa haittaa tai uhkaa eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille

Tutkimus voi merkittävästi heikentää tai pilata ympäristöä, tai aiheuttaa riskin merkittäville päästöille vesistöihin, ilmaan tai maaperään

Tutkimus voi aiheuttaa turvallisuus- tai terveysuhan tutkijalle tai hänen läheisilleen tai siitä voi aiheutua riskejä sivullisille tai heidän omaisuudelleen

A) Tutkimus voi aiheuttaa merkittävää haittaa tai uhkaa uhanalaisille lajeille tai luontotyypeille, kulttuuriympäristöille tai biologiselle monimuotoisuudelle

Mitä koskee?

- Lajien Punaisen kirjan uhanalaisiksi määritellyt lajit
- Luontodirektiivin raportoinnissa epäsuotuisalle suojelutasolle määritellyt lajit
- Luontotyyppien Punaisen kirjan uhanalaiset luontotyypit
- Luontodirektiivin raportoinnissa epäsuotuiselle suojelutasolle määritetyt luontotyypit
- Merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Arviointi tehdään, jos tutkimus/toimenpide*

- heikentää uhanalaisen luontotyypin/kulttuuriympäristön ominaisuuksia/rakennetta,
- vähentää uhanalaisen lajin populaatiokokoa/esiintymän laajuutta tai hävittää eliölajien lisääntymis- tai levähdyspaikkoja.
 - hakkuita tai muita lintujen pesimistä häiritseviä toimenpiteitä pesimisaikaan ei tehdä ilman ennakoarviointia
- sisältää riskin vieraslajien, uuden lajin tai lajikkeen, mikrobien tai viruksen leviämiseksi luontoon --> uhka eliöille tai luontotyypeille.
- voi aiheuttaa haitan/uhan tutkimuksen ei-toivottujen vaikutusten tai kokeen epäonnistumisen vuoksi tai koealueen ulkopuolella.

* Vaikka tutkimus vaatisi poikkeus- tai tutkimusluvan, tarvitaan myös eettinen arviointi (ennen luvan hakua).

B) Tutkimus voi aiheuttaa haittaa tai uhkaa eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille

Mitä koskee?

- Kaikki eläimet (nisäkkäät, kalat, linnut ja selkärangattomat) ja tuotanto-, harraste- ja luonnonvaraiset eläimet

Arviointi tehdään, jos tutkimus/toimenpide*

- voi heikentää eläinten hyvinvoinnin kannalta olennaisten käyttäytymistarpeiden toteutumista
- aiheuttaa eläimelle kipua, kärsimystä tai jopa kuoleman
- voi vaarantaa eläimen hyvinvointia heikentämällä lajityypillistä elinympäristöä merkittävästi
- voi aiheuttaa riskin lajien/rotujen leviämislle luontaisten levinneisyysalueiden ulkopuolelle

* Jos tutkimukselle täytyy hakea koe-eläinlupa, ei tarvita ennakoarviointia

* Ennakoarviointi ei ota kantaa eläinten oikeuksiin

C) Tutkimus voi merkittävästi heikentää tai pilata ympäristöä tai aiheuttaa riskin merkittäville päästöille vesistöihin, ilmaan tai maaperään

Mitä koskee?

- Maanmuokkausta, maankäytön muutoksia, vesiympäristössä tehtäviä toimenpiteitä tai ympäristöön levitetään aineita.

Arviointi tehdään, jos tutkimus...

- voi aiheuttaa merkittäviä päästöjä vesistöihin, maaperään tai ilmaan tai heikentää merkittävästi vesistöjen tai maaperän tilaa
- Muuttaa veden virtaamien tai liikkeitä muuttaminen pysyvästi esim. ojituksilla, purojen kunnostuksissa tai elinympäristöjen ennallistamisessa
- Luke on suunnitellut toimenpiteet, mutta ei tee niitä itse. Jos Luke seuraa muiden suunnittelemien ja tekemien toimenpiteiden vaikutuksia, ennakoarviointia ei tarvita

-
- Ennakoarvioinnissa punnitaan päästöjä ehkäisevien toimenpiteiden riittävyyttä.
 - Merkittävä päästö: normaaleja pitoisuuksia huomattavasti korkeammat päästöt ja tilanteet, joissa kohonneet päästöt jatkuvat pitkään, mahdollisesti tutkimuksen päätyttyä.

D) Tutkimuksen toteuttaminen voi aiheuttaa turvallisuus- tai terveysuhan tutkijalle tai hänen läheisilleen tai kokeesta voi aiheutua riskejä sivullisille tai heidän omaisuudelleen

- **Mitä koskee?**

- Aiheuttaa riskin ihmisten turvallisuudelle tai fyysiselle tai henkiselle terveydelle
- Aiheuttaa riskin omaisuudelle

- **Arviointi tehdään, jos...**

- Matkustaminen/työskentely riskimaissa tai voimakkaita tunteita/mielipiteitä herättävät tutkimusaihe tai -menetelmä voi luoda uhan tutkijan tai hänen läheistensä turvallisuudelle tai fyysiselle/henkiselle terveydelle
- Tutkimuksen toimenpiteet voivat aiheuttaa riskejä sivullisille tai koealueen ympäristössä liikkuville.
 - Esim. ennallistamisen polttokokeet tai ojien tukkiminen
 - Arvioitava tutkimuksen suunnitellut toimet riskien pienentämiseksi.
- Tutkimus voi aiheuttaa riskejä maa- tai metsäomaisuudelle
 - Esim. taudinaiheuttajien leviäminen torjunnan tutkimuksessa ja ennallistamisen aiheuttama koealueiden ulkopuolisten alueiden vettäminen

Lausuntoprosessi

Lausuntopyyntöprosessi on vielä työn alla

- Vastuututkija pyytää lausuntoa lomakkeella luonnontieteelliseltä eettiseltä toimikunnalta
- Tutkimusryhmä tekee eettisen pohdinnan, jota toimikunta arvioi
- Lausunnot ovat julkisia
- Lausunnot ovat suosituksia (ei päätöksiä), tyytymätön voi valittaa pääjohtajalle
- Prosessikuvaus työn alla
- Eettiset periaatteet ja luonnontieteellisen eettisen toimikunnan tehtävät ja kokoonpano löytyvät luke.fi:stä

Mitä seuraavaksi?

- Viimeistelemme lausuntopyyntöprosessin ennen vuoden loppua
- Tämän jälkeen julkaisemme eettisen toimikunnan antamat lausunnot luke.fi:ssä. Jatkossa kaikki lausunnot löytyvät luke.fi:ssä
- TENK:in hanke: Luonnon ja ympäristöntutkimuksen eettiset periaatteet ja ennakoarviointiyhteistyö (LYTE) 1.9.2023-31.6.2026
 - Luke toimii pilottiorganisaationa hankkeessa
- Periaatteita ja prosessia tarkennetaan TENKin hankkeen edetessä

Kiitos!

luke.fi

UNIPIID

FINNISH UNIVERSITY PARTNERSHIP
FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT

*Ethical guidelines for responsible academic
partnerships with the Global South*
- kokemuksia ohjeen käyttöönnotosta

Kaisa Kurki

Finnish University Partnership for International Development

kaisa.e.kurki@helsinki.fi

Finnish University Partnership for International Development, UniPID

MISSION

The Finnish University Partnership for International Development (UniPID) supports higher education institutions in bringing global responsibility and Global South perspectives into their education, research, and societal impact activities, thus promoting international partnerships in support of sustainable development pathways.

Åbo Akademi

Aalto University

Turun yliopisto
University of Turku

UNIVERSITY
OF OULU

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

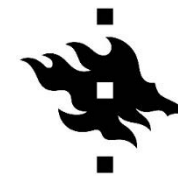
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Tampere
University

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

UNIVERSITY OF HELSINKI

SUOMEN YLIOPIPIKASKUNTIEN LIITTO
NATIONAL UNION OF UNIVERSITY STUDENTS IN FINLAND
FINLANDS STUDENTKÄRERS FÖRBUND

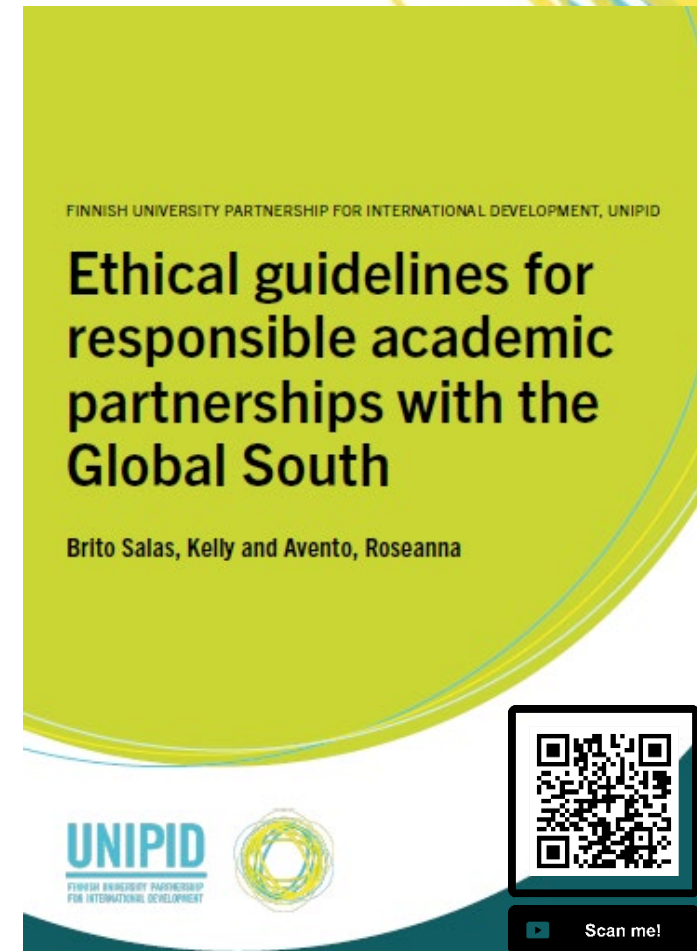
SUOMEN KEHITYSTUTKIMUKSEN SEURA
FÖRENINGEN FÖR UTVECKLINGSFORSKNING
FINNISH SOCIETY FOR DEVELOPMENT RESEARCH

UNITED NATIONS
UNIVERSITY
UNU-WIDER

Konteksti ja tilaus ohjeille

- Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 korostaa korkeakoulujen vahvistuvaa kansainvälisyyttä ja globaalia vastuuta
- Kansalliset verkostot ja rahoitusinstrumentit yhteistyöhön globaalin etelän maiden kanssa
- Globaaliin etelän tutkimuseettisille kysymyksille ja vastuulliseen globaalin etelän yhteistyöhön ei juuri huomiota aiemmin
- UniPID käynnisti työskentelyn 2021
 - TENK-yhteistyö
 - UniPIDin työryhmä ja kansainvälinen ohjausryhmä (rahoittajatahot, Afrikan, Lat. Amerikan ja Aasian edustajat)
- Prosessi
 - TENKin tutkimuseettisten ohjeiden ja muiden olemassa olevien ohjeiden kuiluanalyysi
 - Verkkokysely ja 4 työpajaa
 - Kommentit: TENK, UNIFI ja ARENE
- Ohjeiden julkistustilaisuus vuosi sitten 25. lokakuuta 2023

<http://hdl.handle.net/10138/566406>

Guidelines for Research in Partnership with Developing Countries

11 Principles

Swiss Commission for Research Partnership
with Developing Countries

KFPE

1998

Table of Contents

Foreword: Setting a new course – in research too?
Why change course?
What are we steering towards?

Acknowledgements

Introduction to the Guidelines
Basic principles
About the contents

The 11 Principles of Research Partnership

1. Decide on the objectives together
2. Build up mutual trust
3. Share information, develop networks
4. Share responsibility
5. Create transparency
6. Monitor and evaluate the collaboration
7. Disseminate the results
8. Apply the results
9. Share profits equitably
10. Increase research capacity
11. Build on the achievements

Appendix

1. Case studies
 - 1.1 The Protopis Project in Peru
 - 1.2 Meningitis in northern Ghana
 - 1.3 The Lake Victoria Project: implementation of a local Agenda 21
2. Snags and difficulties frequently encountered in research partnerships between developing and industrialised countries
3. The Charter of North-South Partners (J.Gaillard)

Epilogue

Abbreviations

Responsible internationalisation: Guidelines for reflection on international academic collaboration

The European Code of Conduct for Research Integrity REVISED EDITION

GLOBAL CODE OF CONDUCT FOR RESEARCH IN RESOURCE-POOR SETTINGS

www.globalcodeofconduct.org/

SAN CODE OF RESEARCH ETHICS

South African San Institute 2017

Guide to good practice for inclusive research in global development

Authors:

Henrice Altink, Sara de Jong, Joseph Gascoigne, Jean Grugel,
Papiya Mazumdar, Jessica Omukuti, Indrajit Roy and Piran White

Correspondence:

Piran White: piran.white@york.ac.uk

Published:

April 2022

Interdisciplinary Global
Development Centre (IGDC)
University of York
Durham College
Heslington, York, YO10 5DD
Email: igdc@york.ac.uk

3rd edition

A Guide for Transboundary Research Partnerships

11 Principles

Swiss Commission for Research Partnerships
with Developing Countries (KFPE)

Counterbalance inherent inequalities

Mitigate disparities by

- promoting diversity and inclusion when selecting and engaging with your partner
- encouraging language awareness and multilingualism
- promoting joint agenda-setting and open dialogue
- recognising your partner and promoting transparent and inclusive engagement practices

Context matters

Understand your partner's

- different professional, institutional, and system settings embedded in already differing social, cultural, economic, and political realities
- interests, perspectives, ideologies, societal goals

Recognise

- the diverse knowledge, traditions, and experiences

Manifest integrity in academic partnerships

Manifest integrity in your academic partnership by

- demonstrating respect, trust, transparency and honesty in your relations with your partner
- disclosing any dispute and set up, document and monitor conflict of interest and fair decision-making processes

Manage conflicts of interest

Manage conflict of interests by

- Disclosure
- Monitoring and enforcement
- Establishing impartial decision making
- Independent review and advise
- Recusal
- Documentation
- Transparency
- Policy development

Shift from 'do no harm' to 'ethics of care'

Shift from 'do no harm' to 'ethics of care' by making an effort to

- understand your partner's reality and experiential knowledge
- pay attention to the contextual social dynamics and cultural norms in the partnership
- attend to the needs and concerns of your partner

Shift from 'knowledge transfer' to 'knowledge(s) in dialogue'

Instead of imposing Western knowledge, give space to

- indigenous, local and traditional knowledge and practices
- open dialogue to foster co-design, co-creation and co-implementation

Scan me!

• Keskeiset käsitteet:

- Akateemiset kumppanuudet
- Globaali etelä
- Dekolonialistinen lähestymistapa
- *Ethics dumping*
- *Helicopter research* tai *parachute science*
- Eturistiriidat
- Ohjeet: käsitteet, suositukset ja vinkit → arvot, ihanteet ja standardit, viitteet kirjallisuuteen ja tietoa muista ohjeista

Counterbalance inherent inequalities

Disparities and uneven distribution of resources and opportunities among academic institutions, globally, can arise due to historical, economic, geopolitical, structural and systemic barriers. These disparities can affect academic partnerships negatively and limit sustainable outcomes. Acknowledging global inequalities and power imbalances can create an atmosphere of openness, transparency and mutual respect.

Reflect on and consider the following:

Promote inclusivity and diversity

- **Partnership building:** Consider partnerships with diverse institutions, organisations, communities and regions, or expand existing partnerships to include underrepresented stakeholders.
- **Transboundary research:** Promote interdisciplinary research and methodologies to contribute to a more balanced and inclusive global academic community.
- **Intersectionality:** Consider reviewing how age, gender, race, religion, ethnicity, disabilities, geographic location, educational background, socioeconomic status and sexuality have been considered in the partnership.

NOTE

By actively involving diverse stakeholders, their voices can be heard, concerns addressed and expertise utilised. Meaningful opportunities for participation and contribution build trust and foster stronger cooperation and long-term sustainability.

TIP

- Check out the [Human Rights-Based Approach and Gender Mainstreaming Checklist](#) and consider how your academic partnership is faring.

Encourage language awareness and multilingualism

Actively encourage language awareness and multilingualism in partnerships and provide opportunities for engaging in different formats.

Consider the following:

- Translation and interpretation services can help overcome language barriers and promote broader participation.
- Look into diverse ways for embedding language awareness in partner and stakeholder engagement processes, and communications in , e.g., meetings, workshops, public presentations, non-academic publications, conference presentations, and scientific publications. Dissemination of information in multi-language formats also makes information more accessible.
- Include the participation of individuals, communities, institutions and organisations whose primary language of communication is not English or other imperial languages.
- Promote and recognise research published in languages other than English or other imperial languages.

TIPS

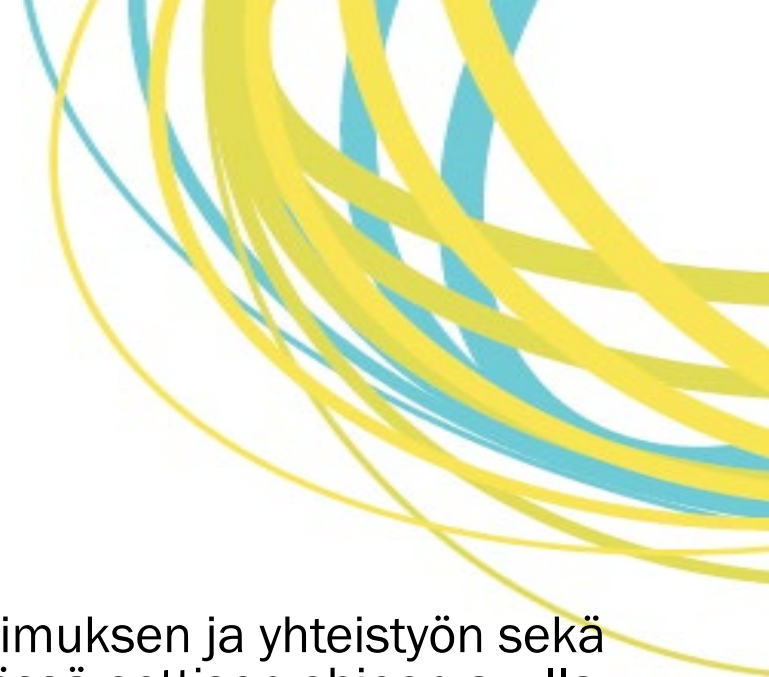
- Check out the University of Helsinki [Guidelines for Language Awareness](#).
- Plan and budget (if needed) for language support in your projects and recruit proficient interpreters and translators. Acknowledge your interpreters and translators and pay them properly. They are your voice, after all.

Scan me!

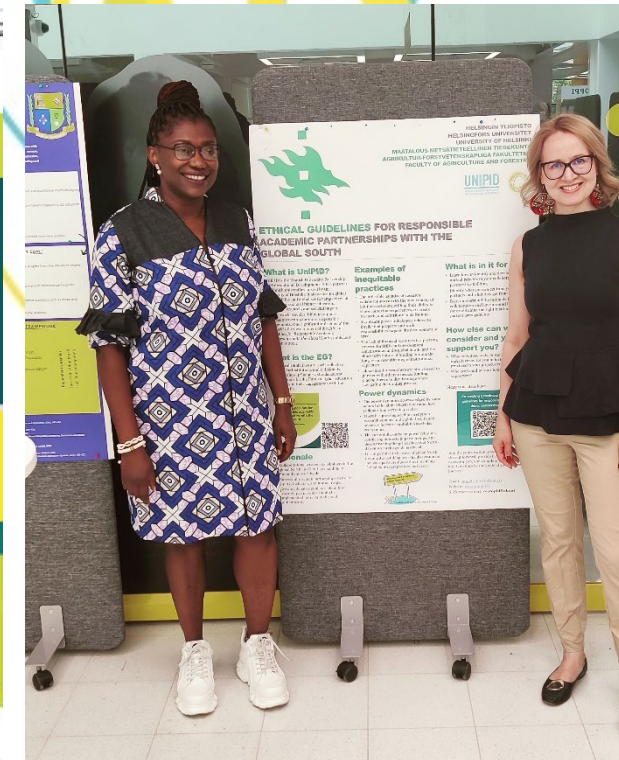
Lanseerauksen jälkeen

- Levittämisen ja jalkauttamisen skenaariot
 - Passiivisesta aktiiviseen
 - UniPIDin johtoryhmän tuki aktiiviseen levittämiseen
- Tiekartta
 - Kattavan tukimekanismin luominen inklusiivisen, vastuullisen tutkimuksen ja yhteistyön sekä tasa-arvoisten käytäntöjen edistämiseksi globaalien etelän yhteistyössä eettisen ohjeen avulla
 - Tavoitteena:
 - Priorisoituna
 - Tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen
 - Kohdennettuja resursseja eri kohderyhmille
 - Pidemmällä tähtäimellä
 - Vertaistuen ja mentoroinnin edistäminen
 - Johtajuus ja institutionaalinen sitoutuminen
 - Saavutettavien resurssien luominen ja case-esimerkkien kerääminen
 - Avoin viestintä ja yhteistyö
 - Monitorointi ja arviointi

Tietopaketti

- [The Ethical Guidelines](#)
- [Animoitu video](#)
- [Esite](#)
- Posterit
- Power Point –esitys
- [Globaalien akateemisten kumppanuuksien toolkit](#)
 - [Power dynamics and identity privilege](#)
 - [Equity in international research partnerships](#)
 - [Research partnerships in focus](#)
 - [Partnership administration and management](#)
 - [Conducting fieldwork in another culture](#)
- UniPIDin väitöskirjatutkijoiden verkoston työpaja [Decolonizing research practices](#)

Tietoisuuden lisääminen yhteistyössä

Kansallinen yhteistyö

- UniPIDin jäsenyliopistot: jäsenyliopistojen tilaisuudet
- UNU-Wider: mediasyötteiden julkaisemisessa
- Suomen kehitystutkimuksen seura FSDR: väitöskirjatutkijoiden työpajat
- Koneen säätiö: apurahatutkijoiden tavoittaminen
- Kestävyysmurroksen tohtorikoulutuspilotti: Globaalin etelän näkökulmat kestävyysmurroksen asiantuntijoiden koulutuksessa
- Opetushallitus: kapasiteetinvahvistamishankkeiden hakijoiden ja toteuttajien koulutus
- Suomen Akatemia: yhteistyö Develop 2 -ohjelman projektien kanssa erillisellä rahoituksella

Tietoisuuden lisääminen yhteistyössä

Kansainvälinen yhteistyö

- [Commission for Research Partnerships with Developing Countries \(KPFE\), Switzerland](#): yhteistyö Sveitsin ohjeiden uusimisessa
- [European Association of Development Research and Training Institutes \(EADI\)](#): työpaja inklusiivisesta ja tasa-arvoisesta globaalin akateemisen yhteistyön rahoituksesta
- [Southern Voice](#): dialogi globaalin etelän tutkijoiden kokemuksista ja näkemyksistä

UniPID's Annual Seminar 2024

*Strengthening agency in the pluriverse
of the academic worlds*

5 November 2024 at 15:30 – 17:30

University of Oulu (and online)

Strengthening Agency in the Pluriverse of the Academic Worlds

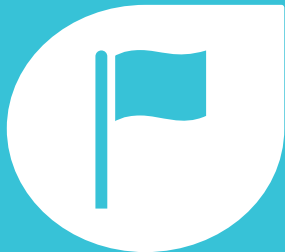
UniPID annual seminar 2024

Aika Tiistai 5. marraskuuta 2024, 15.30-17.30

Paikka: Oulun yliopisto ja zoom

Ilmoittautuminen: <https://www.unipid.fi/unipid-event-registrations/unipid-annual-seminar-strengthening-agency-in-the-pluriverse-of-the-academic-worlds/>

Ilmoittautuminen päättyy 29.10.

PL 27 (Latokartanonkaari 7)
00014 Helsingin yliopisto

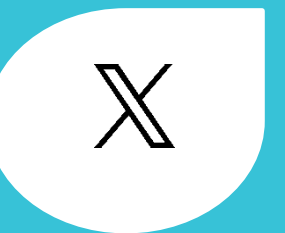
www.unipid.fi

unipid-info@helsinki.fi

<https://www.linkedin.com/company/finnish-university-partnership-for-international-development-unipid/>

@unipidfinland

Kiitos!

Sosiaalisen median tutkimus ja tutkimusetiikka – suositusten laatiminen

Etiikan päivä 24.10.2024

Finn-ARMAn someaineistot- työryhmä: Heikki Eilo (TAU), Petra Falin (TENK), Auli Harju (HAMK), Saira Huuskonen (TAU), Iina Kohonen (TENK), Katja Laine (UVA) ja Manna Satama (UEF)

Taustaa

- Tutkijoiden ja opiskelijoiden kasvava kiinnostus sosiaalisen median* hyödyntämiseen tutkimusaineistona.
 - *) Sosiaalinen media ymmärretään suosituksessa verkkovälitteiseksi viestinnän muodoksi, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti käyttäjien tuottamaa ja jakamaa sisältöä ja jossa syntyy ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita.
- Tarve koota selkeä ohje siitä, mitä **eettisiä, juridisia ja tietosuojan liittyviä kysymyksiä** on huomioitava sosiaalisen median aineistoihin perustuvassa tutkimuksessa.
- FinnARMAn datakoulutukset-ryhmässä perustettiin vuoden 2023 lopulla työryhmä, johon saatiin etiikan asiantuntijoita myös ryhmän ulkopuolelta.

Ohjeen sisältöä ja tavoitteita

Johdanto

Askelmerkit

Oikeudelliset lähtökohdat

Sopimusoikeus

Tietosuoja

Tekijänoikeus

Eettiset lähtökohdat

Yleistä

Yksityisyyden suoja + vahingoittamisen välttäminen

Itsemääräämisoikeus

Eettisen ennakoarvioinnin tarve

(lähtökohtana soveltava rekisteritutkimus, ei tarveta suostumukselle, jolloin tutkimusasetelmassa ei aktualisoidu poikkeaminen tietoon perustuvan suostumuksen periaatteesta.)

Kysymyksiä ja vastauksia

Kirjallisuutta

- Tavoitteena riittävän yleinen ohje (sosiaalisen median moninaisuus) eli sovellettavissa moneen, mutta riittävän konkreettisella tasolla.
- Tärkeä lähtökohta on myös tutkimuksen vapaus: ei aseteta liian tiukkoja rajoitteita.
- Suunnattu laajalle kohdejoukolle (tutkijat, ohjaajat, opiskelijat, tukipalvelut, eettiset toimikunnat).

Someaineistojen oikeudelliset ja eettiset lähtökohdat

- Sometutkimuksen luonne; ”soveltava rekisteritutkimus”, jossa havainnoidaan alati muuntautuvaa dataa, joka muodostuu alustalle tietoaaineistoksi (eräänlaiseksi rekisteriksi).
 - ei tarvetta suostumukselle, jolloin tutkimusasetelmassa ei aktualisoidu poikkeaminen tietoon perustuvan suostumuksen periaatteesta.
 - informoinnin merkityksen korostuminen!
- Oikeudelliset lähtökohdat: tietosuoja, tekijänoikeus, sopimusoikeus
- Eettiset lähtökohdat: ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, yksityisyyden suoja, vahingoittamisen välttäminen
- Tutkimuksen kohde: Organisaatiot, ilmiöt vai ihmiset?

Aikataulu

Toiminnan käynnistäminen

- työskentelytavoista sopiminen
- muiden ohjeisiin tutustuminen
- käytännön case-esimerkit

Tutkimuspalvelupäivät

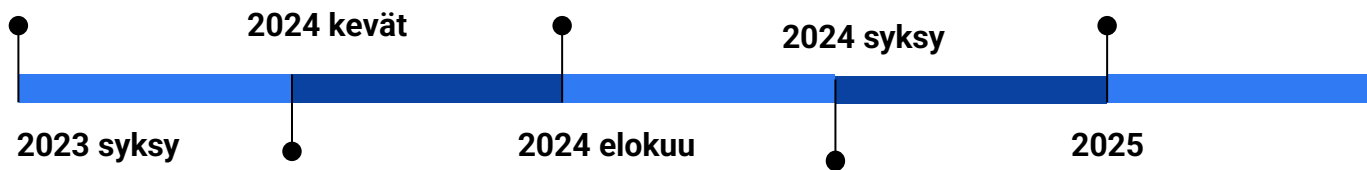
- aiheen esittelyä laajemmalle yleisölle
- kommentteja ja palautetta

Etiikan päivä

- aiheen esittelyä laajemmalle yleisölle
- kommentteja ja palautetta

Ohjeen valmistuminen

- ohjeen viimeistely
- valmiin ohjeen esittely

Ohjeen työstämistä

- yhdessä ja pareittain
- koko ryhmän tapaamiset kerran kuussa

Ohjeen työstämistä

- organisaatioidemme tietosuojavastaavien/juristien konsultointi
- palautetta tutkijoilta
- ohjeen työstö ja hionta saadun palautteen perusteella

Kiitos!

Kysymyksiä tai kommentteja?

heikki.eilo@tuni.fi

auli.harju@hamk.fi

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Horisontti Eurooppa hankkeet TENKissä

Kalle Videnoja, asiantuntija, TENK

Etiikan päivä

25.10.2024

—

Hanketyö TENKissä

Avaukset kansallisella tasolla

- LYTE
- Tekoälyn käytön eettiset ohjeet tutkimustyössä
- Tutkimuseettinen barometri

Kansainvälinen vaikuttavuus

- Kansainväliset verkostot
- Kansainväliset hankkeet
 - BEYOND
 - PREPARED
 - TRUSTparenity

Beyond Bad Apples: Towards a Behavioural and Evidence - Based Approach to Promote Research Ethics and Research Integrity in Europe

(2023 – 2025)

Funded by
the European Union

Work packages

The mission of the Horizon Europe project BEYOND is to support adherence to the highest standards of research ethics and research integrity and by doing so prevent research misconduct and questionable research practices. This work is carried out in BEYOND's Work Packages (WPs).

Jump to

[WP1](#)[WP2](#)[WP3](#)[WP4](#)[WP5](#)[WP6](#)[WP7](#)[WP8](#)

Research misconduct is not caused by bad apples in the research community.

The main goal of BEYOND is to explore and advance individual and institutional responsibilities in the promotion of research ethics and research integrity, with particular focus on the prevention of research misconduct through guidance and educational instruments. The project contributes to ensuring that the work carried out in the EU to tackle research misconduct relies on evidence-based foundations, moving beyond simplistic notions such as the 'bad apples' framework.

The BEYOND project

PREPARED
RAPID. EFFECTIVE. ETHICAL.

Research ethics and integrity framework for fast track research during crisis -

(2022 – 2025)

Funded by
the European Union

Expert validation workshop series

Kesksiet havainnot koskien tutkimusetiikkaa :

- Covid 19 –pandemia ei niinkään tuottanut uusia tutkimuseettisiä ongelmia kuin vahvisti jo tunnettuja ongelmia
- Avoin arviointi yleistyi , mutta avoimen arvioinnin prosessit eivät olleet kovin kehittyneitä
- Lisää tutkimusyhteistyötä tarvitaan päällekkäisen työn välttämiseksi
- Tutkimusviestinnän rooli painottui
- Kriisi kiihdytti globaalia eriarvoisuutta

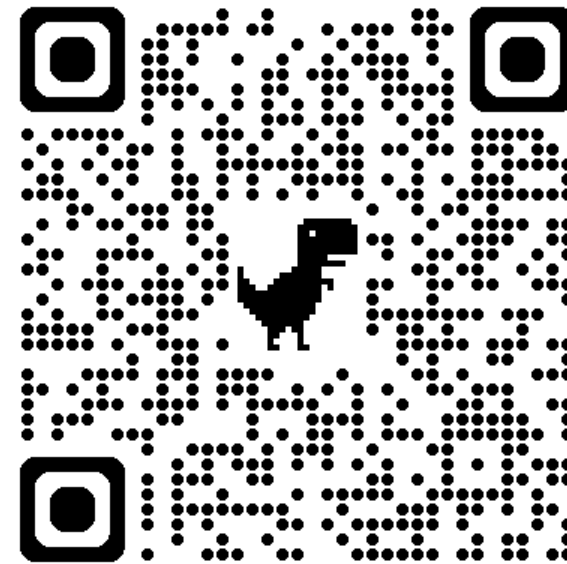

Fast-track Editor Guidance

Kate Chatfield, Joao Monteiro and Fritz Schmuhl

- Julkaisijoille tarkoitettu opas käsikirjoitusten arviointiin
- Keskeiset kriteerit arvioinnissa : tutkimuksen merkitys ja laatu sekä tutkimuseetiikka
- Puoltaa avoimia menettelytapoja sekä arvioinnissa että julkaisemisessa

<https://prepared-project.eu/fast-track-guidance/>

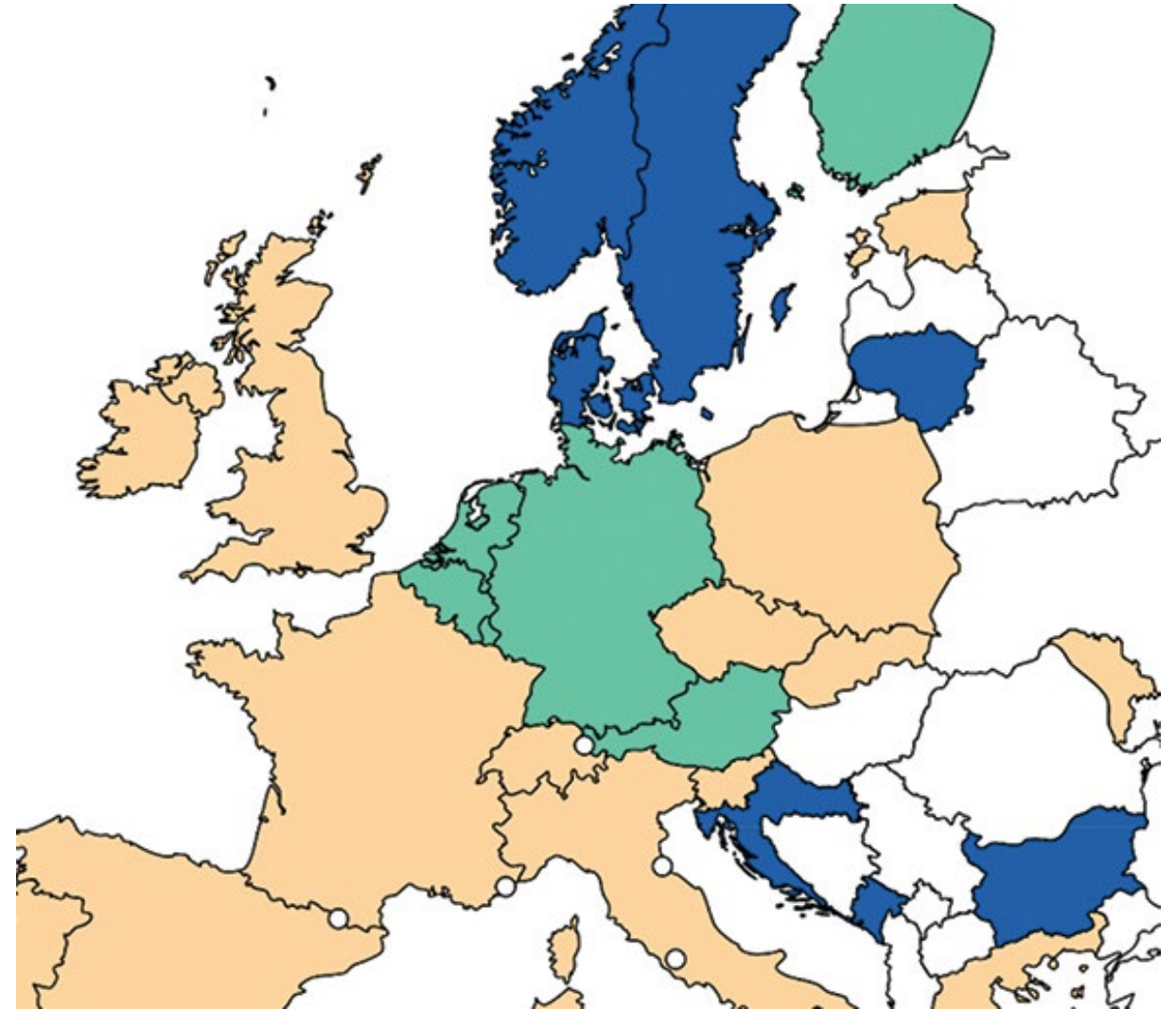
Guidance
for fair and fast desk
assessment of submitted
manuscripts during times
of crisis

Tutkimuseettisten järjestelmien kartoitus

(Videnoja, K., Tauginienė, L., & Löfström, E. (2024). Family without kinship – the pluralism of European regulatory research integrity systems and its implications. *Accountability in Research*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/08989621.2024.2345710>)

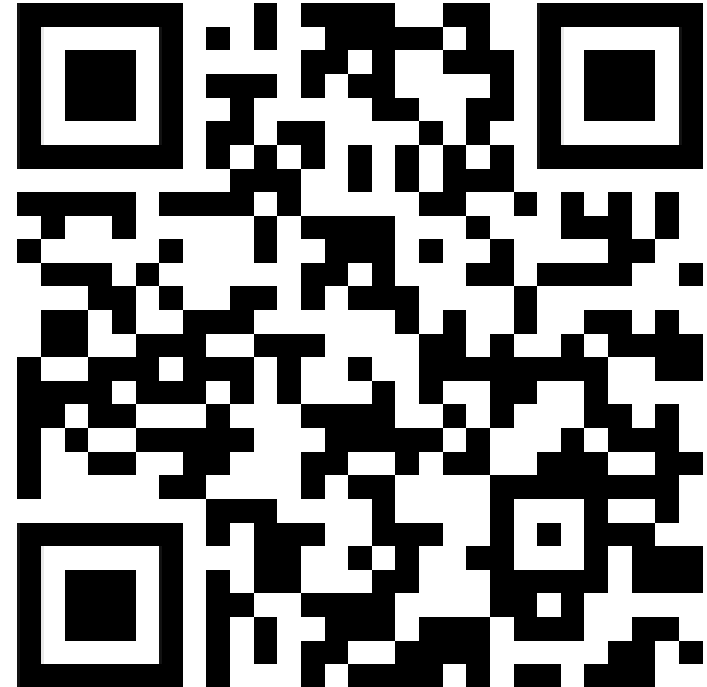
- Eurooppalaisten tutkimuseettisten järjestelmien välillä on suuria eroavaisuuksia
- Tutkimuseettiset ongelmat kuitenkin usein monikansallisia
- Kansainvälistä yhteistyötä tulisi tehostaa

PREPARED mobiiliapplikaatio

- Valtaosa hankkeessa tehdyistä koulutusmateriaaleista on suunniteltu mobiiliapplikaatiolle
- Mobiiliapplikaatio perustuu tutkimuksen elinkaaren eri vaiheissa syntyville dilemmoille

<https://prepared-project.eu/app/>

TRUSTparency :
Increasing reproducibility through the co - creation
of interventions that support a transparent and
trustworthy research ecosystem

(2025 – 2028)

**Funded by
the European Union**

TRUSTparency

- Hankkeessa pyritään kehittämään välineitä ja toimintamalleja tutkimustulosten uusittavuuden ja menetelmien toistettavuuden edistämiseksi
- Hankkeen ytimessä ovat yhteiskehittämisen, testaamisen ja validoinnin kautta muodostettavat ”interventiot” (i.e. käytännöt, koulutusmateriaalit, policy -dokumentit, monitorointimekanismit), jotka edistävät tutkimusmenetelmien ja -tulosten toistettavuutta
- Lopputulemana toivotaan olevan toistettavuusstandardien laajamittainen hyödynnettävyys erilaisissa konteksteissa ja organisaatioissa

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Kiitos!

Kysyttävää? Ota yhteyttä!

kalle.videnoja@tenk.fi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK

www.tenk.fi